JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO

28 päivänä toukokuuta 2002 [1]

Sisällys

I Johdanto ..... I- 9981

II Arviointi ..... I- 9982

A Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan rikkomista ..... I- 9982

1. Sanamuodon tulkinta ..... I- 9985

2. Määräyksen tehokkaaseen vaikutukseen perustuva tulkinta ..... I- 9990

3. Historiallinen tulkinta ..... I- 9992

a) Vuoden 1957 julistukset ..... I- 9992

b) Saarin aluetta koskeva tapaus ..... I- 9992

c) Zonenrandille myönnetyt tuet ..... I- 9996

4. Systematiikkaan perustuva tulkinta ..... I- 9998

5. Saksan liittotasavallan todistustaakka ..... I- 9999

6. Toimielinten välinen tasapaino I-10001

B Toinen valitusperuste, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) rikkomista I-10002

C Kolmas valitusperuste, joka perustuu perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdan rikkomiseen I-10009

D Neljäs valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan ja 93 artiklan rikkomista I-10010

E Volkswagenin ja VW Sachsenin viides valitusperuste, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen huomioon ottamaa osittaista kanteen peruuttamista. I-10019

III Ratkaisuehdotus I-10022

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

1. Freistaat Sachsen sekä Volkswagen AG (jäljempänä Volkswagen) ja Volkswagen Sachsen GmbH (jäljempänä VW Sachsen) ovat valittaneet yhdistetyissä asioissa C-57/00 P ja C-61/00 P Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (toinen laajennettu jaosto) asiassa Freistaat Sachsen ym. vastaan komissio 15.12.1999 antamasta tuomiosta [2] (jäljempänä valituksenalainen tuomio).

I Johdanto

2. Asiaa koskevat oikeussäännöt ja riidan perustana olevat tosiseikat kuvataan valituksenalaisen tuomion 1—44 kohdassa, joihin viittaan, enkä tilan säästämiseksi toista niitä tässä ehdotuksessa.

3. Kuitenkin on syytä muistuttaa lyhyesti, että käsiteltävänä olevat asiat perustuvat Saksan tuesta Volkswagen-konsernin Moselin ja Chemnitzin tehtaille 26 päivänä kesäkuuta 1996 tehtyyn komission päätökseen 96/666/EY [3] (jäljempänä riidanalainen päätös).

4. Riidanalaisessa päätöksessä komissio toteaa, että tietyt Volkswagen-konsernin investointihankkeille Sachsenissa myönnetyt tuet ovat erityisesti EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan (josta on tullut EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohta) kanssa yhteensoveltuvia.

5. Sitä vastoin komissio toteaa, että mainitun määräyksen kanssa yhteensoveltumattomia ovat Volkswagen-konsernin investointihankkeille myönnetyt tuet Saksan tukialuelain mukaisina nimellisarvoltaan 51,67 miljoonan Saksan markan suuruisina investoinneista tehtävinä erityispoistoina uuden autotehtaan rakentamiseksi Moseliin (jäljempänä Mosel II) ja uuden moottoritehtaan rakentamiseksi Chemnitziin (jäljempänä Chemnitz II), ja Volkswagen-konsernin investointihankkeille myönnetyt 189,1 miljoonan Saksan markan suuruiset investointituet Mosel II:ssa.

6. Tämän lisäksi komissio vahvistaa yhdistetyn tuen todellisen voimakkuuden rajaksi bruttoavustusekvivalentteina ilmaistuna 22,3 prosentiksi Mosel II:ssa ja 20,8 prosenttia Chemnitz II:ssa.

7. Kanteet, jotka Freistaat Sachsen sekä Volkswagen ja VW Sachsen ovat nostaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistui-

2 — Asia T-132/96 ja T-143/96 (Kok. 1999, s. II-3663).
3 — EYVL L 308, s. 46.

messa riidanalaisesta päätöksestä valituksen sen kumoamiseksi osittain, hylättiin valituksenalaisella tuomiolla.

8. Valituksissaan valittajat vaativat yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion, hyväksymään ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt vaatimukset ja velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saksan liittotasavalta tukee väliintulijana valittajien vaatimuksia.

9. Komissio vaatii, että valitus hylätään, sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät vaatimukset kanteiden hylkäämisestä perusteettomana vahvistetaan ja valittajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

II Arviointi

A *Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan rikkomista*

10. Valittajat arvostelevat Saksan hallituksen tukemina sitä, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa. [4]

11. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut asian seuraavalla tavalla:

"129 Perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuu 'tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi'.

130 Tämä määräys ei ole mitenkään implisiittisesti kumoutunut Saksan yhdistymisen johdosta, vaan se on pidetty voimassa sekä 7.2.1992 tehdyssä Maastrichtin sopimuksessa että 2.10.1997 tehdyssä Amsterdamin sopimuksessa. Samanlainen määräys sisältyy lisäksi Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) 61 artiklan 2 kohdan c alakohtaan.

4 — Vaikka asianosaiset käyttävät perustamissopimuksen uutta numerointia kirjelmissään, olen sitä mieltä, että koska käsiteltävänäni on valitus, on syytä käyttää samaa numerointia kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin.

131 Koska yhteisön oikeussäännöillä, joiden noudattamista ja tehokasta vaikutusta on varjeltava, on objektiivinen sisältö, ei voida lähteä siitä, että kyseinen määräys olisi tullut sisällyksettömäksi Saksan yhdistymisestä lähtien, kuten komissio on suullisessa käsittelyssä väittänyt vastoin omaa hallintokäytäntöään (ks. erityisesti Daimler-Benz-päätös [5] ja Tettau-päätös [6]).

132 On kuitenkin korostettava, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa on tulkittava suppeasti, koska se on poikkeus perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ilmaistusta pääsäännöstä, jonka mukaan valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille.

133 On lisäksi todettava — kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut —, että yhteisön oikeussääntöä tulkittaessa on sen sanamuodon lisäksi otettava huomioon asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa kyseinen oikeussääntö on (ks. asia 292/82, Merck, tuomio 17.11.1983, Kok. 1983, s. 3781, 3792 ja asia 337/82, St. Nikolaus Brennerei, tuomio 21.2.1984, Kok. 1984, s. 1051, 1062).

134 Tässä tapauksessa sanoilla 'Saksan jako' viitataan historiallisessa mielessä kahden vyöhykkeen välisen jakolinjan syntymiseen vuonna 1948. Näin ollen 'jaosta aiheutuneella taloudellisella haitalla' tarkoitetaan ainoastaan tämän rajan syntymisestä tai voimassa pitämisestä johtuneesta eristymisestä aiheutunutta taloudellista haittaa, jollaista on esimerkiksi eräiden alueiden jääminen enklaaviksi (ks. Daimler-Benz-päätös), liikenneväylien katkeaminen (ks. Tettau-päätös) tai eräiden yritysten luonnollisten myyntimarkkinoiden häviäminen, minkä vuoksi ne tarvitsevat tukea joko kyetäkseen mukautumaan uusiin olosuhteisiin tai kyetäkseen voittamaan tämän haitan (ks. vastaavasti EHTY:n perustamissopimuksen 70 artiklan 4 kohdan osalta em. asia Barbara Erzbergbau ym. v. korkea viranomainen, s. 409).

135 Sitä vastoin kun kantajat ja Saksan hallitus väittävät, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla olisi mahdollista korvata täysin se taloudellinen jälkeenjääneisyys, josta uudet osavaltiot kieltämättä kärsivät, kunnes ne saavuttavat vanhojen osavaltioiden kehitystasoon verrattavan tason, niin tässä käsityksessä ei oteta huomioon sitä, että tämä alakohta on poikkeusmääräys, eikä sen asiayhteyttä ja sillä tavoiteltuja päämääriä.

136 Taloudellinen haitta, josta kaikki uudet osavaltiot kärsivät, ei ole

5 — Berliinin *osavaltion* (Saksa) Daimler-Benz AG:lle myöntämästä tuesta (C 3/91 ent. NN 5/91) 14 päivänä huhtikuuta 1992 tehty komission päätös 92/465/ETY (EYVL L 263, s. 15).

6 — Tettauhun sijoittautuneille posliinin ja lasisäiliöiden valmistajille myönnetystä tuesta 13 päivänä huhtikuuta 1994 tehty komission päätös (EYVL C 178, s. 24).

aiheutunut Saksan jaosta perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa mielessä. Saksan jaosta ei sinänsä ole aiheutunut kuin erittäin pieniä vaikutuksia taloudelliseen kehitykseen kummallakin vyöhykkeellä, joihin se on sitä paitsi vaikuttanut samalla tavoin alusta lähtien, eikä jako ole estänyt vanhojen osavaltioiden taloutta kehittymästä sittemmin suotuisasti.

137 Näin ollen on todettava, että vanhojen ja uusien osavaltioiden väliset kehityserot selittyvät muilla syillä kuin Saksan jaolla sinänsä; näitä syitä ovat muun muassa kummallakin puolen rajaa molemmissa valtioissa toteutettu erilainen poliittinen ja taloudellinen järjestelmä.

138 Edellä esitetystä johtuu myös, ettei komissio ole soveltanut lakia väärin todetessaan yleisesti [riidanalaisen] päätöksen X osan [kolmannessa] kohdassa, ettei perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaan sisältyvää poikkeusta voida soveltaa uusiin investointihankkeisiin ja että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohtaan sisältyvät poikkeukset ja yhteisön puitteet riittävät uusissa osavaltioissa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseen."

12. Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa samalla tavalla ja lähes yhdenmukaisin ilmaisuin asiassa Saksa vastaan komissio 19.9.2000 antamassaan tuomiossa. [7] Se on painottanut jaon maantieteellistä puolta vielä jonkin verran enemmän kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, koska mainitun tuomion 54 kohdassa, jota voidaan verrata riidanalaisen tuomion 136 kohdan ensimmäiseen lauseeseen, todetaan seuraavaa:

"Taloudellinen haitta, josta kaikki uudet osavaltiot yleisesti ottaen kärsivät, ei ole *välittömästi* aiheutunut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetusta Saksan *maantieteellisestä* jaosta." [8]

13. Valittajat ja Saksan hallitus pitävät kuitenkin kiinni kannastaan, jonka mukaan tämä tulkinta on virheellinen ja liian suppea.

14. Tarkastelen seuraavaksi asianosaisten tältä osin esittämiä eri väitteitä.

7 — Asia C-156/98 (Kok. 1998, s. I-6857, 46—56 kohta).

8 — Kursivointi tässä.

1. Sanamuodon tulkinta

15. Valittajien ja Saksan hallituksen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ymmärtänyt perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan sanamuotoa, koska se perustuu valituksenalaisen tuomion sellaiseen ilmaisun "Saksan jako" tulkintaan, jossa otetaan huomioon ainoastaan fyysiset ja/tai liikenteeseen liittyvät perusteet.

16. Valittajien mukaan ilmaisu "Saksan jako" ymmärretään taloudellisten haittojen korvaamista koskevan määräyksen yhteydessä yleisesti siten, että sillä tarkoitetaan Saksan jakoa kahteen eri taloudelliseen ja poliittiseen järjestelmään.

17. Tämän tulkinnan tueksi valittajat ja Saksan hallitus vetoavat vielä Saksan sisäisestä kaupasta tehtyyn pöytäkirjaan, johon ilmaisu "Saksan jako" myös sisältyy.

18. Komissio esittää, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan ja 118 artiklan mukaan, joissa kielletään vetoamasta uuteen perusteeseen asian käsittelyn kuluessa, valittajilla ei ole mahdollisuutta vedota Saksan sisäisestä kaupasta tehtyyn pöytäkirjaan. En ole samaa mieltä tästä näkemyksestä, sillä mielestäni viittaus mainittuun pöytäkirjaan ei ole uusi peruste, johon valittajat vetoavat, vaan jo ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyä kanneperustetta tukeva perustelu.

19. Joka tapauksessa valittajat itse toteavat pöytäkirjan osalta seuraavaa: "Koska vuonna 1957 ETY:n perustamissopimusta tehtäessä oli vielä toiveita rautaesiripun nostamisesta lähitulevaisuudessa, allekirjoittajavaltiot toimivat Saksojen välisen tavaroiden liikkumisen osalta niin, että *yhteisön alueen ulkoisen tullirajan* asettaminen ei vaikeuttaisi kohtuuttomasti kyseisenä ajankohtana näiden kahden taloudellisen vyöhykkeen välillä vielä käytyä tavaroiden kauppaa". [9]

20. Näin ollen ei painotettu kahden erilaisen poliittisen ja taloudellisen järjestelmän olemassaoloa, vaan sellaisen Saksojen välisen rajan olemassaoloa, joka olisi ollut samanalainen yhteisön ulkoraja kuin muut yhteisön ulkorajat, jollei sitä olisi mainitulla pöytäkirjalla kevennetty.

21. Valittajat vetoavat vielä lukuisiin muihin asiakirjoihin osoittaakseen, että ilmaisu

9 — Kursivointi tässä.

"Saksan jako" on ymmärrettävä niin, että sillä on sama merkitys kuin vastakkaisten taloudellisten ja poliittisten järjestelmien erottelulla. Valittajat vetoavat erityisesti asiassa Anastasiou ym. 5.7.1994 annettuun tuomioon,[10] jossa on kyse "Kyproksen alueen tosiasiallisesta jaosta",[11] Euroopan parlamentin jäsenen Pordean kirjalliseen kysymykseen N:o 2654/85 annettuun vastaukseen,[12] jossa viitataan "Euroopan jakoon", Eurooppa-neuvoston Luxemburgissa 21.11. sekä 12.12. ja 13.12.1997 pidettyjen kokousten päätelmistä annettuun Euroopan parlamentin päätöslauselmaan,[13] jossa viitataan "Euroopan jakoon" ja Maastrichtin sopimuksen johdanto-osaan, jossa mainitaan "Manner-Euroopan jako".

22. Kuten komissio korostaa perustellusti, näissä asiakirjoissa ei kuitenkaan tulkita perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa esiintyvää ilmaisua "Saksan jako". Niillä ei siten ole merkitystä käsiteltävänä olevan riidan ratkaisemisen kannalta.

23. Olen kuitenkin samaa mieltä valittajien ja Saksan hallituksen kanssa siitä, että Saksan sisäisen rajan ja kahden erilaisen poliittisen ja taloudellisen järjestelmän olemassaolo ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Näiden kahden järjestelmän jyrkkä ero on epäilemättä ollut perustana sille tosiseikalle, että Saksojen välinen raja oli suljetumpi kuin esimerkiksi Saksan ja Sveitsin välinen raja, Saksan sisäisestä kaupasta tehdyllä pöytäkirjalla luotuja mahdollisuuksia lukuun ottamatta. Tämä raja katkaisi lisäksi yhteyksiä, jotka oli luotu kyseisten alueiden välille sen pitkän ajanjakson aikana, jona ne olivat olleet osa yhtä ja samaa maata. Tästä rajasta aiheutuneet taloudelliset haitat olivat siten erityisen vakavia.

24. Katson kuitenkin, että valituksenalaisen tuomion 134 kohta on täysin sopusoinnussa tämän näkemyksen kanssa. Ei voida väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tarkoittanut pelkästään fyysistä rajaa, koska se viittaa tiettyjen alueiden jäämiseen enklaaviksi, liikenneväylien katkeamiseen ja eräiden yritysten luonnollisten myyntimarkkinoiden häviämiseen, eli tosiseikkoihin, jotka voi selittää ainoastaan kahden erilaisen poliittisen ja taloudellisen järjestelmän olemassaolo, koska niitä ei synny "normaalilla" rajalla, kuten esimerkiksi Saksan ja Sveitsin välisellä rajalla.

25. Sen sijaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomionsa 134 ja 135 kohdassa halunnut erottaa toisistaan tämän taloudellisen ja poliittisen rajan syntymisen seuraukset ja sen taloudellisen jälkeenjääneisyyden, joka on aiheutunut Saksan demokraattisen tasavallan johtavien elinten noudattamasta politiikasta.

10 — Asia C-432/92 (Kok. 1994, s. I-3087).
11 — Em. asia Anastasiou ym., tuomion 37 kohta.
12 — EYVL 1988, C 236, s. 4.
13 — EYVL 1998, C 14, s. 180.

26. Kuitenkin valittajat ja Saksan hallitus vetoavat tähän taloudelliseen jälkeenjääneisyyteen perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisen perustelemiseksi.

27. Tämän vuoksi on tarkasteltava, mitä kyseisessä määräyksessä olevalla ilmaisulla "*jaosta aiheutunut* taloudellinen haitta" [14] tarkoitetaan.

28. Tällä ilmaisulla vahvistetaan kiistatta "taloudellisen haitan" ja "Saksan jaon" välinen syy- ja seuraussuhde.

29. On kuitenkin myönnettävä, että kyseisen jaon päättymisen jälkeen tämä ilmaisu, joka on säilytetty Maastrichtin ja Amsterdamin sopimuksissa, on ymmärrettävä siten, että se viittaa jaon jälkiseurauksiin.

30. Voidaanko ilmaisua silti tulkita niin, että sillä tarkoitetaan "tukia, jotka ovat tarpeen sen taloudellisen jälkeenjääneisyyden korvaamiseksi, jonka voidaan osoittaa aiheutuneen uusien osavaltioiden alueella ennen jaon päättymistä voimassa olleesta poliittisesta ja taloudellisesta järjestelmästä"? Näillä sanoilla katson nimittäin voivani tiivistää Saksan hallituksen omaksuman näkemyksen.

31. Omalta osaltani olen sitä mieltä, että jos perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa tulkittaisiin näin, sen ulottuvuutta muutettaisiin olennaisesti. "Taloudellisen haitan" ja "Saksan jaon" välinen syy- ja seuraussuhde olisi aivan liian välillinen.

32. Teksti, jota alettiin soveltaa yhdistyneeseen Saksaan perustamissopimusten alueellisen soveltamisalan mukautumisen periaatteen perusteella, kuten valittajat ja Saksan hallitus myöntävät, ei voi muuttua ulottuvuudeltaan tai sisällöltään ainoastaan tämän lähes itsestään tapahtuvan soveltamisalan laajenemisen vuoksi.

33. Kyseistä määräystä ei voida näin ollen nykyisin tulkita siten, että se käsittäisi tilanteita, jotka eivät ole välittömiä jälkiseurauksia Saksojen välillä aikaisemmin olleesta rajasta, vaan jotka ovat suuressa määrin seurausta entisten Saksan demokraattisen tasavallan viranomaisten konkreettisista talouspoliittisista valinnoista.

14 — Kursivointi tässä.

34. Vastakkainen kanta voisi johtaa siihen, että Saksan jaolla voitaisiin perustella tukia, joita myönnetään uuden teollisuuden luomiseksi keskelle paljasta maaseutua aina yksinomaan maatalouden käytössä olleelle alueelle sen vuoksi, että sinne olisi varmasti jo kauan aikaa sitten sijoitettu teollisuutta, jos tämä alue olisi ollut aikaisemmin osa Saksan liittotasavaltaa.

35. Saksan hallitus tosin kiistää, että sen aikomuksena olisi mennä päättelyssään näin pitkälle. Lainaan Saksan hallituksen asiassa C-301/96, Saksa vastaan komissio (vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa), esittämän vastauskirjelmän kohtaa, jossa se toteaa, että se on "aina ilmoittanut olevansa itse sitä mieltä, että ainostaan tietyt idän jälleenrakennushankkeet kuuluvat jakoa koskevan määräyksen soveltamisalaan. Tällaisia ovat ne hankkeet, jotka täyttävät tosiseikkoja koskevat EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) asetetut edellytykset; mainittujen edellytysten täyttyminen on tarkistettava jokaisessa yksittäisessä tapauksessa". [15]

36. Kuitenkin kun kyse on "tosiseikkoja — — koskevien edellytysten" määrittelystä, Saksan hallitus hylkää kaikki ne perusteet, jotka liittyvät entiseen rajaan, ja viittaa ainoastaan entiselle Saksan demokraattiselle tasavallalle kokonaisuudessaan luonteenomaiseen taloudelliseen ja teknologiseen jälkeenjääneisyyteen.

37. Kahdesta vaihtoehdosta on kuitenkin valittava yksi. Ensimmäinen vaihtoehto on se, että "Itä-Saksan taloudellinen tilanne vuonna 1996 [on] verrattavissa useilta osin esimerkiksi Kreikan tai Portugalin tilanteeseen". [16] Tässä tapauksessa en ymmärrä, miksi perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan jonkin verran tiukempia perusteita olisi sovellettava Kreikkaan ja Portugaliin, mutta ei Itä-Saksaan. Selitykseksi ei riitä ainoastaan se, että perustamissopimuksessa on jakoa koskeva määräys. Mielestäni on vaikea kuvitella, että perustamissopimuksen neuvottelijat olisivat halunneet, että tämän määräyksen vuoksi olisi perusteltua kohdella kahta samanlaista tilannetta eri tavalla.

38. Toinen vaihtoehto on se, että "on olemassa olennainen ero entisen, jo ennen vuotta 1945 olemassa olleen teollisuusalueen — tyypillinen esimerkki tästä on entinen Saksin autoteollisuusalue Moselin ja Chemnizin ympärillä! — *jälleen*rakentamisen ja perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti tähän mennessä heikommin kehittyneille yhteisön alueille annettavan yleisen tuen välillä". [17]

39. Tässä tapauksessa on vielä vaikeampi ymmärtää, että pitäisi kohdella valtion tukien osalta suosiollisemmin alueita, jotka sijaitsevat melko lähellä Euroopan keskusta ja joilla jo ennen Saksan jaon päättymistä oli olemassa erikoistunutta työvoimaa,

15 — Vastauskirjelmä mainitussa asiassa, 15 kohta.

16 — Vastauskirjelmä edellä mainitussa asiassa 301/96.

17 — Vastauskirjelmä edellä mainitussa asiassa 301/96. Kursivointi Saksan hallituksen.

tuotantolaitoksia ja rautatie- ja maantieyhteyksiä, kuin alueita, joiden heikkoutena on se, että ne sijaitsevat yhteisön reuna-alueella eikä niissä ole koskaan tapahtunut minkäänlaista teollista kehitystä.

40. Tulkittaessa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan sanamuotoa on myös tarkasteltava siinä esiintyviä ilmaisuja "*sellaisille* alueille, joihin — — vaikuttanut". [18]

41. Valituksenalaisen tuomion 135 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että valittajat ja Saksa olivat käsiteltäessä asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa "väittä[neet], että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla olisi mahdollista korvata täysin se taloudellinen jälkeenjääneisyys, josta *uudet osavaltiot* kieltämättä kärsivät, kunnes ne saavuttavat vanhojen osavaltioiden kehitystasoon verrattavan tason". [18]

42. Tämä näkemys vahvistetaan käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä jätetyissä kirjelmissä.

43. Tämä tulkinta tarkoittaisi epäilemättä sitä, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu alue, johon jako on vaikuttanut, on koko entisen Saksan demokraattisen tasavallan alue, koska koko tämän alueen taloudellinen kehitys on kärsinyt jälkeenjääneisyydestä. Tästä seuraisi, että mikä tahansa tuki, joka myönnetään mille tahansa tällä alueella sijaitsevalle yritykselle tai yksikölle, kuuluisi tämän jakoa koskevan määräyksen soveltamisalaan.

44. Saksan hallitus on kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä suullisessa käsittelyssä todennut vastatessaan sille esitettyyn kysymykseen, että se ei ollut näin laajan tulkinnan kannalla ja että alueet, joita se tarkoitti, olivat Mosel ja Chemnitz. Tämä viimeksi mainittu tulkinta on mielestäni ainoa, joka on yhdenmukainen määräyksen sanamuodon kanssa.

45. Ennen yhdistymistä ei nimittäin koskaan katsottu, että kaikki alueet tai yritykset Länsi-Saksassa voisivat hyötyä jakoa koskevasta määräyksestä.

46. Siten Moselin ja Chemnitzin alueiden voidaan katsoa kärsineen "Saksan jaosta *aiheutuneesta* taloudellisesta haitasta" ainoastaan, jos Saksan eri osien välisen poliittisen ja taloudellisen rajan olemassaolo oli ollut este niiden taloudelliselle kehitykselle niin, että se on erottanut ne

18 — Kursivointi tässä.

muista entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueista (tai ainakin kaikista muista alueista, joihin tämä raja ei ollut vaikuttanut samalla tavalla kuin niihin).

47. Moselin ja Chemnitzin alueet kuitenkin sijaitsevat yli sadan kilometrin päässä entisestä Saksojen välisestä rajasta, eikä niiden taloudellinen kehitys ollut taantunut enempää kuin muiden alueiden, ja "ne olivat vuosien 1945 ja 1949 välisen ajanjakson jälkeen — — kehittyneet merkittävästi, jos kehitys suhteutetaan kommunistisen taloudellisen järjestelmän edellytyksiin",[19] kuten Saksan hallitus itsekin mainitsee.

48. Edellä esitetyn perusteella olen sitä mieltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ymmärtänyt väärin perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan sanamuotoa.

2. Määräyksen tehokkaaseen vaikutukseen perustuva tulkinta

49. Edellä esitetty päättely on tiiviisti yhteydessä perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan tehokkaan vaikutuksen säilyttämistä koskevaan kysymykseen, jota haluaisin sen vuoksi tarkastella ennen valittajien esittämien muiden väitteiden ja niiden perustelujen tutkimista.

50. Valittajat ja Saksan hallitus hyväksyvät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 131 kohdassa esittämän toteamuksen, jonka mukaan yhteisöjen oikeussääntöjen noudattamisen ja tehokkaan vaikutuksen vuoksi ei voida lähteä siitä, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa pidettäisiin määräyksenä, joka on tullut sisällyksettömäksi Saksan yhdistymisestä lähtien.

51. Valittajat ja Saksan hallitus kuitenkin korostavat, että valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa esitetty tulkinta ei ole yhdenmukainen sen seikan kanssa, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohta on pidetty voimassa yhdistymisen jälkeen. Näin ollen tätä määräystä voitaisiin soveltaa, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ainoastaan haittoihin, jotka ovat aiheutuneet tiettyjen alueiden jäämisestä enklaaviksi, liikenneväylien katkeamisesta tai myyntimarkkinoiden häviämisestä idässä.

52. Koska sopimuspuolet tiesivät, että Länsi-Saksan ja Itä-Saksan välisen rajan fyysisen syntymisen välittömät seuraukset poistuisivat erittäin nopeasti yhdistymisen jälkeen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä tulkinta on valittajien mukaan oikea ainoastaan, jos se oletti, että Amsterdamin sopimuksen allekirjoittajavaltioiden tahtona oli ylläpitää perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan muodossa sellainen määräys, jolla ei ole enää merkitystä eikä mitään soveltamisalaa. Koska Amsterdamin sopimuksella tarkistettiin merkittävästi useita EY:n perustamissopimuksen määräyksiä, on valittajien mukaan kuitenkin äärimmäisen epärealistista katsoa, että jäsenvaltioilla olisi ollut tällainen tahto.

19 — Kanne edellä mainitussa asiassa C-301/96, 25 kohta.

53. Tältä osin on kuitenkin todettava ensiksi, että kyseiseltä määräykseltä ei ole poistettu koko sen soveltamisalaa. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 131 kohdassa muistuttanut, perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa on sovellettu Saksan yhdistymisen jälkeen vielä kahdesti, eli 14.4.1992 tehdyn Daimler-Benziä koskevan päätöksen ja 13.4.1994 tehdyn Tettauta koskevan päätöksen yhteydessä. Määräyksellä, sellaisena kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä tulkinnut, on siten edelleen ollut tehokas vaikutus myös Saksan yhdistymisen jälkeen.

54. Määräystä ei tosin ole sovellettu vuodesta 1994 vuoteen 1997, jonka kuluessa Amsterdamin sopimus allekirjoitettiin. Tämä ei kuitenkaan vielä osoita sitä, että Amsterdamin sopimuksen neuvottelijat olisivat säilyttäneet mainitussa perustamissopimuksessa määräyksen, jolla ei ole mitään merkitystä.

55. Vuonna 1997, eli kolme vuotta viimeisen tapauksen jälkeen, ei ollut mahdotonta, etteikö tällaisia ongelmia voisi edelleen esiintyä, vaikkakin hyvin pienellä todennäköisyydellä.

56. Toiseksi on lisättävä, että yhteisön säännökseen sovellettavan tehokkuusperiaatteen vastaista ei ole se, että kyseistä määräystä saatetaan soveltaa yhä harvemmin ja ajan mittaan jopa ei ollenkaan. Saksan hallitus tunnustaa lisäksi itsekin, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamistapaukset ovat yhä harvinaisempia.

57. Tehokkuusperiaatteen ei voida tosiaankaan katsoa olevan väline pitää voimassa säännös, jonka soveltamisedellytykset ovat sellaisia, että ajan myötä mikään tapaus ei kuulu enää sen soveltamisalaan. Muussa tapauksessa tehokkaasta vaikutuksesta tulisi tekosyy antaa säännökselle sellainen merkitys, jota sillä ei koskaan ole ollut.

58. Mielestäni jakoa koskeva määräys ei koskaan ole ollut merkitykseltään minkäänlainen alueellista kehittämistä koskeva määräys, joka olisi siten perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan yhdistelmä, mutta jota ei koskisi c alakohdassa määrätty rajoitus ja johon vetoamista komissio voisi arvostella ainoastaan ilmeisen väärinkäytön yhteydessä.

59. Kyseiselle määräykselle ei myöskään ole voitu antaa tällaista merkitystä pelkästään sen vuoksi, että se on pidetty voimassa Maastrichtin ja Amsterdamin sopimuksissa, jotka on allekirjoitettu Saksan jaon päättymisen jälkeen. Katson, että ei voida olettaa, että määräyksen ulottuvuutta olisi näin perustavanlaatuisesti muutettu. Jos hallitustenvälisen konferenssin tarkoitus olisi ollut tällainen, sen olisi pitänyt ainakin

hyväksyä tulkitseva pöytäkirja, joka olisi liitetty Amsterdamin sopimukseen ja joka olisi sopimuksen ohella saatettu parlamenttien ratifioitavaksi.

3. Historiallinen tulkinta

60. Edellä esitetyssä päättelyssä olen jo osoittanut, että olen yhtä mieltä siitä historiallisesta tulkinnasta, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on omaksunut valituksenalaisen määräyksen osalta. Jotta esitykseni olisi kattava, minun on kuitenkin tarkasteltava tätä tulkintaa koskevia valittajien ja Saksan hallituksen esittämiä vastalauseita.

a) Vuoden 1957 julistukset

61. Valittajat vetoavat ensinnäkin liittohallituksen vuonna 1957 antamiin Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimusta koskeviin julistuksiin, joissa todetaan erityisesti, että "perustamissopimuksissa otetaan huomioon tämä vaatimus [siitä, että liittotasavallan sisäisiä ja ulkoisia suhteita Neuvostoliiton vyöhykkeeseen kuuluviin Saksan alueisiin vahvistetaan ja Berliinin asemaa tuetaan] siten, että niihin sisältyy useita erityismääräyksiä Berliinin ja niiden alueiden hyväksi, joihin Saksan jako on vaikuttanut, ja pöytäkirja Saksan sisäisestä kaupasta".

62. Kuten komissio korostaa perustellusti, kyse on yksipuolisista ja sisäisistä jäsenvaltion antamista selityksistä, joiden perusteella yhteisön oikeuden määräystä ei voida tulkita kaikkia (erga omnes) sitovasti. Sitä paitsi kyseisissä julistuksissa ei juuri todeta muuta kuin toistetaan perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan sanamuoto, ja niillä ei siten edistetä tämän määräyksen tulkintaa.

b) Saarin aluetta koskeva tapaus

63. Valittajat ja Saksan hallitus vetoavat tämän jälkeen Saarin aluetta koskevaan tapaukseen, josta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 147 kohdassa seuraavaa:

"Saarin alueesta tehdyn päätöksen osalta on todettava, ettei yksikään asianosainen ole esittänyt sitä eikä vaatinut sitä esitettäväksi tämän oikeudenkäynnin kuluessa. Kantajat eivät ole kyenneet näyttämään, että tämä päätös kuvastaisi komissiolla aiemmin olleen erilainen lähestymistapa ja että tämän lähestymistavan vuoksi, jos sen olemassaolo kyettäisiin näyttämään toteen, vuonna 1996 tehtyjen oikeudellisten arvioiden paikkansapitävyys tulisi kyseenalaiseksi."

64. Tältä osin Volkswagen ja VW Sachsen moittivat ensinnäkin ensimmäisen oikeus-

asteen tuomioistuinta siitä, että se on rikkonut työjärjestyksensä 64 artiklan 2 kohdan b alakohtaa sen vuoksi, että se ei ole määrännyt komissiota toimittamaan jäljennöstä tästä päätöksestä.

65. Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt ryhtyä tällaiseen prosessinjohtotoimeen, koska komissio oli valittajien mielestä antanut ristiriitaisia lausuntoja tästä päätöksestä ensimmäisessä oikeusasteessa. Komissio on yhtäältä myöntänyt vastineessaan, että Saarin alueesta tehty päätös perustui perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaan, kun taas toisaalta se on maininnut kantajan vastaukseen antamassaan vastauksessa, että päätöksen sanamuodosta, sellaisena kuin se oli julkaistu, [20] ei voitu mitenkään päätellä, ettei päätöstä ollut tehty perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella.

66. Mielestäni on riittävää todeta, että on yksinomaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana arvioida, onko sen ratkaistavana olevissa asioissa käytettävissä olevia tietoja tarpeen täydentää. [21] Lisäksi Volkswagen ja VW Sachsen eivät ole pyytäneet missään vaiheessa, kun asiaa on käsitelty ensimmäisessä oikeusasteessa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ryhtymään prossesinjohtotoimiin, jotka käsiteltävänä olevassa asiassa koskisivat Saarin alueesta tehdyn päätöksen toimittamista, vaikka valittajilla oli ollut tämä mahdollisuus "asian käsittelyn missä vaiheessa tahansa". [22] Valittajien väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt ryhtyä tällaiseen prosessinjohtotoimeen, ei voida siten hyväksyä.

67. Seuraavaksi valittajat ja Saksan hallitus väittävät aineellisen kysymyksen osalta, että Saarin aluetta koskeva tapaus osoittaa, että komissio ei ole tulkinnut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa ainoastaan säännöksi, joka koskisi välittömästi Itä-Saksan ja Länsi-Saksan välisen rajan fyysisestä syntymisestä aiheutuvan haitan korvaamista, vaan myös yleisesti määräykseksi, jonka tarkoituksena on auttaa selviämään sodan jälkeisen uudelleenjärjestelyn mukaisesti toteutetusta Saksan jaosta eri taloudellisiin vyöhykkeisiin aiheutuneista taloudellisista seuraamuksista.

68. Toisin kuin käsiteltäessä asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, minulla on nyt käytössäni kyseinen teksti, jonka Saksan hallitus on toimittanut yhteisöjen tuomioistuimelle käsiteltävänä olevan valituksen yhteydessä. Kyse on komission puheenjohtajan kirjeestä Saksan ulkoasiainministerille. Se on päivätty 14.12.1964 ja sen otsikko on seuraava: "Tuet tiettyjen Saksan jaosta aiheutuneiden

20 — Euroopan talousyhteisön tiedote 2-1965, s. 33.

21 — Asia C-315/99 P, Ismeri Europa v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 10.7.2001 (Kok. 2001, s. I-5281, 19 kohta).

22 — Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 4 kohta.

seurausten poistamiseksi" ("Beihilfen zur Beseitigung bestimmter Folgen der Teilung Deutschlands"). Kirjeen ensimmäisessä osassa todetaan seuraavaa:

"Tukia, joiden tarkoituksena on poistaa Saksan jaosta aiheutuneet seuraukset, on tarkasteltu monenvälisesti ja yksityiskohtaisesti komission työryhmässä 10.7.1963.

Komissio on katsonut, että sen on käsiteltävä kyseisiä toimenpiteitä yksilöllisesti niiden erityisen luonteen vuoksi ja ratkaistava kaikki tässä yhteydessä esiin tulleet kysymykset ensisijaisesti voidakseen sen jälkeen keskittyä yleisiin tai alueellisiin toimenpiteisiin.

Ottaen huomioon hallituksenne toimittamat lisätiedot, komissio katsoo, että on asianmukaista antaa Teille tiedoksi komission tekemät päätelmät:

1. Ensimmäisen toimenpideryhmän eli seuraavien toimenpiteiden osalta:

— toimenpiteet Itä-Saksan rajan läheisyydessä sijaitsevien tiettyjen alueiden [Zonenrandgebiete] hyväksi (korkotuet, nopeutetut poistot, liikenteen ylimääräisten kulujen korvaaminen)

— tuet, joiden tarkoituksena on ottaa huomioon Berliinin osavaltion erityisasema (luottotakaukset, nopeutetut poistot, toimenpiteet, joiden tarkoituksena on edistää varastojen perustamista, tuloveron alennukset, berliiniläisille työntekijöille myönnettävät korvaukset, Neuvostoliiton vyöhykkeen viranomaisten perimien tiettyjen tiemaksujen osittainen korvaaminen, pienten ja keskisuurten yritysten sekä vapaan ammatin harjoittajien osittainen vapauttaminen liikevaihtoverosta)

— tuet, joiden tarkoituksena on edistää Saarin taloudellista yhdentymistä uudelleen Saksan liittotasavallan yhteyteen

— tuet karkotettujen, pakolaisten ja sodan tai pakkosiirtojen uhrien hyväksi

komissio on käytettävissään olevien tietojen perusteella tehnyt päätelmän, jonka mukaan nämä tuet täyttävät seuraavien poikkeusmääräysten soveltamista koskevat edellytykset: 92 artiklan 2 kohdan b alakohta 'tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi' *tai* 92 artiklan 2 kohdan c alakohta 'tuki sel-

laisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi'. — —".[23]

69. On syytä tehdä tätä tekstiä koskevat seuraavat huomautukset. Aluksi on todettava, että kyse ei ole varsinaisesti "Saarin alueesta tehdystä päätöksestä", koska siinä viitataan kaikenlaisiin toimenpiteisiin tai tukiin, jotka voivat liittyä toisen maailmansodan tai Saksan jaon seurauksiin. Toiseksi kyse ei ole myöskään EY:n perustamissopimuksen 93 artiklassa (josta on tullut EY 88 artikla) tarkoitetusta päätöksestä, vaan pikemminkin kirjallisista komission päätelmistä, jotka se on tehnyt Saksan viranomaisten kanssa käymiensä keskustelujen perusteella.

70. Kolmanneksi nämä päätelmät ovat pikemminkin alustavia, koska niissä viitataan "käytettävissä oleviin tietoihin". Niistä ei selviä, mitä nimenomaisia tukia Saarin alueen elvyttämiseksi on suunniteltu. Kirjelmissä ja suullisessa käsittelyssä ei ole viitattu Saarin alueelle kokonaisuudessaan tai joillekin tämän osavaltion alueille tai yrityksille todellisuudessa myönnettyihin tukiin, joita komissio ei ole vastustanut.

71. Neljänneksi 14.12.1964 päivätyssä kirjeessä ei mainita sitä, tarkastelisiko komissio Saarin alueelle mahdollisesti myönnettyjä tukia perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan vai 92 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti. Nämä kaksi oikeudellista perustaa mainitaan valinnaisesti, ja koska kirjeessä viitataan myös "rajan läheisyydessä sijaitsevien tiettyjen alueiden hyväksi" ("bestimmte Zonenrandgebiete") myönnettäviin tukiin ja Berliinin osavaltion erityisasemaan, on mahdollista, että viittaus perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaan on tehty ainoastaan näihin alueisiin liittyen.

72. Tämä tulkinta vaikuttaa minusta jopa todennäköiseltä. Itse asiassa Saarin alueelle mahdollisesti myönnetyillä tuilla ei selvästikään ollut mitään yhteyttä jakoon Saksan liittotasavalta / Saksan demokraattinen tasavalta. Jotta nämä tuet voisivat näin ollen sisältyä perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalaan, olisi katsottava, että tässä määräyksessä käytetyllä ilmaisulla "Saksan jako" ei viitata ainoastaan idän ja lännen väliseen jakoon, vaan myös toiseen Saksaan jakoon, eli Saksan liittotasavallan ja Saarin alueen väliseen jakoon.

73. Muistutan tältä osin, että sodan jälkeisinä vuosina Saarin alueella oli poliittisesti autonominen asema ja että Ranskan ja tämän alueen välillä oli talous- ja rahaliit-

23 — Kursivointi tässä.

to.[24] Lokakuussa 1956 tehtyjen sopimusten mukaisesti Ranska myöntyi siihen, että Saarin alueen ja Saksan poliittinen liitto toteutuisi 1.1.1957 alkaen ja että kolmen vuoden siirtymäkauden jälkeen talousliitto lopetettaisiin.

74. Rooman sopimusta allekirjoitettaessa 25.3.1957 Saarin alue oli jo poliittisesti osa Saksan liittotasavaltaa. Näin ollen ei ole uskottavaa, että ilmaisulla "Saksan jako" viitattaisiin myös Saarin alueen kysymykseen.

75. Lisäksi perustamissopimuksessa viitataan ainoastaan Saksan jakoon.[25] Kuitenkin nämä kaksi tilannetta olivat maantieteellisesti, poliittisesti ja taloudellisesti niin erilaisia, että mielestäni olisi mahdollista katsoa, että Saksan liittotasavallan ja Saarin alueen välinen jako kuuluisi perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalaan ainoastaan, jos perustamissopimuksessa olisi jollakin tavalla nimenomaisesti viitattu kahteen jakoon.

76. Viimeiseksi on todettava, että käsiteltävänä olevan asian ja Saaria koskevan tapauksen välisellä vertailulla ei mielestäni ole merkitystä sen vuoksi, että Saarin alueen ja Saksan liittotasavallan taloudelliset ja poliittiset järjestelmät eivät olleet olennaisesti erilaisia. Siten kyse ei ole voinut myöskään olla tuista, joiden tarkoituksena oli korvata tällaisesta järjestelmien välisistä eroista aiheutunut kehityksen jälkeenjääneisyys.

77. Tämän vuoksi vaikka olettaman mukaisesti myönnettäisiin että näiden tukien oikeudellinen perusta oli perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohta, tämän perusteella voitaisiin kuitenkin ainoastaan tehdä se päätelmä, että jaon päättyminen ei merkinnyt tämän määräyksen soveltamisen päättymistä. Tätä ei kuitenkaan ole ollenkaan kiistetty.

78. Näin ollen voidaan päätellä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt virhettä todetessaan, että "kantajat eivät ole kyenneet näyttämään, että tämä päätös kuvastaisi komissiolla aiemmin olleen erilainen lähestymistapa ja että tämän lähestymistavan vuoksi, jos sen olemassaolo kyettäisiin näyttämään toteen, vuonna 1996 tehtyjen oikeudellisten arvioiden paikkansapitävyys tulisi kyseenalaiseksi".

c) Zonenrandille myönnetyt tuet

79. Valittajat korostavat, että toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

24 — Ks. esim. Duroselle, J.-B., *Histoire diplomatique de 1919 à nos jours*, Éditions Dalloz, 1957, erityisesti s. 556—557.

25 — Ranskan kielellä "*la* division de l'Allemagne" (kursivointi tässä).

mainitsee valituksenalaisessa tuomiossa, jakoa koskevan määräyksen soveltaminen ei ole edes aikaisemmin koskenut yksinomaan sellaisten pelkkien teknisten vaikeuksien korvaamista, jotka liittyivät idän ja lännen välisen rajan välittömässä läheisyydessä sijaitsevien vyöhykkeiden autioitumiseen.

80. Valittajien mukaan Neuvostoliiton miehittämänä olleen vyöhykkeen viereisille alueille myönnetyt tuet (Zonenrandförderung), jotka komissio on hyväksynyt vuosikymmenien ajan perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti, ulottuivat alueelle, joka vastaa kolmasosaa entisestä liittotasavallan alueesta.

81. Komissio kiistää sen, että tuki Zonenrandille olisi koskenut kolmasosaa vanhojen osavaltioiden alueesta niin, ettei rajan aiheuttaman konkreettisen haitan olemassaoloa olisi ollut tarpeellista osoittaa. Lisäksi komission mukaan on varmaa, että Zonenrandilla sijaitsevien alueiden tukeminen ei koskaan koskenut osavaltioita, jotka sijaitsivat kaukana tältä rajalta, kuten Nordrhein-Westfalenia tai Rheinland-Pfalzia. Komissio huomauttaa, että myös Volkswagenin tehtaat Moselissa ja Chemnitzissa sijaitsevat vähintään 100 km:n päässä entisestä Saksojen välisestä rajasta.

82. Olen sitä mieltä, että kyseessä on väärinkäsitys siitä, mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on halunnut sanoa.

83. Todetessaan, että "'jaosta aiheutuneella taloudellisella haitalla' tarkoitetaan ainoastaan tämän rajan syntymisestä tai voimassa pitämisestä johtuneesta eristymisestä aiheutunutta taloudellista haittaa",[26] ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tarkoittanut mielestäni, että perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa voitaisiin soveltaa ainoastaan niihin alueisiin, jotka sijaitsevat hyvin lähellä Saksojen välistä rajaa.

84. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä tulkinta tästä määräyksestä ei perustunut jakolinjan ja mahdollisen tuensaajan väliseen etäisyyteen, vaan niihin vaikutuksiin, jotka tällä rajalla voisi olla rajan aikaansaamasta katkeamasta aiheutuneena taloudellisena haittana. Vaikka vaara näiden vaikutusten aiheutumisesta on suurempi alueilla, jotka sijaitsevat hyvin lähellä jakolinjaa, ei ole mahdotonta, etteikö taloudellista haittaa voisi aiheutua esimerkiksi luonnollisten myyntimarkkinoiden häviämisenä myös kauempana rajalta.

85. Tältä osin valittajat toteavat itse, että Zonenrandille myönnettävillä tuilla Saksan liittotasavallan "tarkoituksena oli välttää se, että Saksan myöhempää yhdistymistä olisi vaikeutettu nykyisen yhdistyneen Saksan keskellä sijainneen entisen Zonenrandin vähittäisellä autioitumisella".

26 — Riidanalainen tuomio, 134 kohta.

86. Kuitenkin juuri sellaiset seikat, kuten tiettyjen alueiden jääminen enklaaviksi, liikenneyhteyksien katkeaminen tai luonnollisten myyntimarkkinoiden häviäminen — ja joiden vuoksi tuen myöntäminen voi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan olla perustelua perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla — voivat aiheuttaa autioitumisen vaaran.

87. Viimeiseksi katson, että ei ole syytä tarkastella Saksan hallituksen huomautusta siitä, että vuosi 1948, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin mainitsee kahden vyöhykkeen välisen jakolinjan syntymävuotena, olisi historiallisesti epätarkka. Ei nimittäin voida kiistää, että ETY:n perustamissopimuksen allekirjoituspäivänä Saksan idän ja lännen välinen jako oli olemassa ja että riidanalainen määräys perustui siihen.

4. Systematiikkaan perustuva tulkinta

88. Valittajat ja Saksan hallitus katsovat myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämässä tulkinnassa ei oteta huomioon sitä, että perustamissopimuksen systematiikan perusteella Saksan jaosta aiheutuneen haitan korvaaminen liikenteen osalta kuuluu EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan (josta on tullut EY 78 artikla) soveltamisalaan.

89. Tässä määräyksessä todetaan seuraavaa:

"Tämän osaston määräykset eivät estä toteuttamasta Saksan liittotasavallassa toimenpiteitä Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi, jos toimenpiteet ovat tarpeen sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin jako on vaikuttanut."

90. Huomautan ensimmäiseksi Erdmengerin[27] kanssa yhdenmukaisesti, että tämän artiklan perusteella Saksan liittotasavallalla on mahdollisuus ylläpitää tai ottaa käyttöön kansallisia toimenpiteitä, jotka liittyvät liikennepolitiikkaan ("nationale verkerspolitische Maßnamen"). Kyseisessä artiklassa tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla poiketaan yhteisön "yhteisestä liikennepolitiikasta". Sen sijaan artiklassa ei tarkoiteta toimenpiteitä, joilla poiketaan liikenteen infrastruktuurille myönnettävää valtion tukea koskevista säännöistä. Katson siten, kuten komissio, että tällainen tuki kuuluu edelleen perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisalaan.

91. Kuten Erdmenger vielä huomauttaa, mainitulla jäsenvaltiolla ei ole ollut tarvetta vedota tähän määräykseen sen ajanjakson aikana, jona jako oli voimassa, eikä sen jälkeen. Saksan yhdistymisen vuoksi tar-

27 — Erdmenger, J., teoksessa Groeben-Thiesing-Ehlermann, *Kommentar zum EU-/EG-Vertrag*, Nomos, Verlagsgesellschaft, 5. painos, 1999, 82 kohta.

peellisiksi tulleita siirtymätoimenpiteitä ei ole myöskään hyväksytty perustamissopimuksen 82 artiklan vaan perustamissopimuksen 75 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 71 artikla) nojalla. [28]

92. Toiseksi komissio korostaa perustellusti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole rajoittanut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettua Saksan jaosta aiheutunutta haittaa ainoastaan liikenneyhteyksiin vaikuttaneisiin seurauksiin. Näihin seurauksiin on viitattu valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa ainoastaan esimerkkinä yhtenä niistä muista mahdollisista seurauksista, joita ovat muun muassa tiettyjen alueiden jääminen enklaaviksi tai luonnollisten myyntimarkkinoiden häviäminen.

93. Perustamissopimuksen 82 artiklaan perustuva valittajien väite ei siten vakuuta.

5. Saksan liittotasavallan todistustaakka

94. Volkswagen ja VW Sachsen Saksan hallituksen tukemina katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt Saksan liittotasavallalla olevan todistustaakan laajuutta koskevan virheen.

95. Tältä osin valituksenalaisessa tuomiossa todetaan seuraavaa:

"140 Kysymykseen, joka koskee sitä, onko riidanalainen tuki nimenomaan tarkoitettu Saksan jaosta aiheutuneen haitan korvaamiseen sen lisäksi, että sillä tuetaan Saksin osavaltion taloudellista kehitystä, on todettava, että jäsenvaltio, joka pyytää lupaa saada myöntää perustamissopimuksen määräyksistä poiketen tukea, on velvollinen harjoittamaan komission kanssa yhteistyötä, jonka aikana jäsenvaltion asiana on muun muassa toimittaa kaikki ne tiedot, joiden perusteella komissio voi tutkia, täyttyvätkö vaaditun poikkeuksen soveltamisedellytykset (— — asia [C-364/90], Italia v. komissio, [tuomio 28.4.1993, Kok. 1993, s. I-2097], 20 kohta).

141 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan voi sille toimitetuista asiakirjoista ilmenevien tietojen perusteella katsoa näytetyksi, että Saksan hallitus tai kantajat olisivat esittäneet hallinnollisessa menettelyssä erityisiä väitteitä osoittaakseen, että Saksin autoteollisuudessa Saksan yhdistymisen jälkeen vallitsevan tilanteen ja Saksan jaon välillä olisi syy-yhteys.

28 — Ks. tiettyjen maantie-, rautatie- ja sisävesiliikennettä koskevien direktiivien, päätösten ja asetusten muuttamisesta Saksan yhdistymisen vuoksi 4 päivänä joulukuuta 1990 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3572/90 (EYVL L 353, s. 12).

142 Tästä syystä komissio on perustellusti voinut katsoa, etteivät asianomaiset olleet toimittaneet konkreettisia tietoja, joiden perusteella tässä tapauksessa olisi pitänyt soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa."

96. Volkswagen ja VW Sachsen katsovat, että valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on moittinut virheellisesti Saksan liittotasavaltaa siitä, että se ei olisi esittänyt erityisiä väitteitä jakoa koskevan määräyksen soveltuvuudesta. Valittajien mukaan oli selvää, että kaikki esitykset soveltamista koskevista edellytyksistä olivat turhia, koska komissio oli poliittisella tasolla päättänyt ensi kädessä olla soveltamatta määräystä.

97. Tätä väitettä ei voida kuitenkaan hyväksyä.

98. Väitteessä sekoitetaan kaksi päättelyn peräkkäistä vaihetta, eli perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalan määrittely ja tämän määrittelyn jälkeen sen selvittäminen, täyttyvätkö kyseisessä määräyksessä vahvistetut edellytykset konkreettisesti riidanalaisten tukien osalta. Kuten edellä mainitussa asiassa Italia v. komissio annetusta tuomiosta seuraa, tässä toisessa vaiheessa jäsenvaltion on toimitettava kaikki konkreettiset tiedot, joiden perusteella komissio voi tarkistaa, että sovellettavaksi vaadittua poikkeusta koskevat edellytykset täyttyvät.

99. Kuitenkaan Saksan liittotasavaltaa ei vapauteta todistustaakasta sen vuoksi, että se ei hyväksy määritelmää, jonka komissio on tehnyt riidanalaisessa päätöksessään perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalasta ja jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myöhemmin vahvistanut valituksenalaisessa tuomiossa, jos Saksan liittotasavalta kuitenkin haluaa vedota tähän määräykseen.

100. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis tulkinnut oikein todistustaakkaa, joka käsiteltävänä olevassa asiassa oli Saksan liittotasavallalla.

101. Saksan hallitus on vielä lisännyt, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon useita asiakirjoja, jotka oli liitetty sen kanteeseen edellä mainitussa asiassa C-301/96 ja jotka se oli toimittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle ensimmäisessä oikeusasteessa tekemänsä väliintulon yhteydessä. Kyse on 9.12.1992 päivätystä liittokanslerin kirjeestä komission puheenjohtajalle, 15.10.1993 ja 19.9.1994 annetuista tiedonannoista sekä 13.5.1996 päivätystä muistiosta, jotka on kaikki toimitettu komissiolle.

102. Saksan hallitus katsoo, että jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi arvioinut näitä asiakirjoja, se ei olisi voinut todeta, että sille toimitetuista asiakirjoista ilmenevien tietojen perusteella ei voida katsoa näytetyksi, että Saksan hallitus olisi esittänyt väitteitä jakoa koskevan määräyksen soveltumisesta asiassa.

103. Kuitenkin tämän väitteen perusteella asetetaan kyseenalaiseksi arviointi, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tosiseikoista, kun taas vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta, ja toisaalta arvioimaan tätä tosiseikastoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tämä arviointi ei ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin". [29]

104. Käsiteltävänä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon tosiseikastoa vääristyneellä tavalla. Tarkasteltaessa asiakirjoja, joihin Saksan hallitus vetoaa, on todettava, että niissä ei ole tietoja, joiden tarkoituksena on osoittaa, että riidanalaiset tuet täyttävät perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa, sellaisena kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä tulkinnut, vahvistetut edellytykset, vaan niissä ainoastaan esitetään väitteitä tämän määräyksen erilaisesta tulkinnasta.

105. Hylättyään tämän tulkinnan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi siten todeta syyllistymättä näiden asiakirjojen ottamiseen huomioon vääristyneellä tavalla, että hallinnollisen menettelyn aikana ei ollut esitetty mitään erityistä väitettä sen osoittamiseksi, että Saksin autoteollisuudessa Saksan yhdistymisen jälkeen vallitsevan tilanteen ja "Saksan jaon", sellaisena kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kyseistä käsitettä tulkinnut, välillä olisi syy-yhteys.

6. Toimielinten välinen tasapaino

106. Lopuksi Volkswagen ja VW Sachsen väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin rikkoo toimielinten välistä tasapainoa todetessaan valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa seuraavaa: "— — Taloudellinen haitta, josta kaikki uudet osavaltiot kärsivät, ei ole aiheutunut Saksan jaosta perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa mielessä. Saksan jaosta ei sinänsä ole aiheutunut kuin erittäin pieniä vaikutuksia taloudelliseen kehitykseen kummallakin vyöhykkeellä, joihin se on sitä paitsi vaikuttanut samalla tavoin alusta lähtien, eikä jako ole estänyt vanhojen osavaltioiden taloutta kehittymästä sittemmin suotuisasti".

29 — Ks. yhdistetyt asiat C-280/99 P—C-282/99 P, Moccia Irma ym. v. komissio, tuomio 21.6.2001 (Kok. 2001, s. I-4717, 78 kohta). Katso myös asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 11.2.1999 (Kok. 1999, s. I-769, 29 kohta); asia C-119/97 P, Ufex ym. v. komissio, tuomio 4.3.1999 (Kok. 1999, s. I-1341, 66 kohta) ja asia C-265/97 P, VBA v. Florimex ym., tuomio 30.3.2000 (Kok. 2000, s. I-2061, 139 kohta).

107. Valittajien mukaan riidanalaisessa päätöksessä ei ole mitään tätä kysymystä koskevaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asettuu siten komission asemaan esittämällä tosiseikkoja koskevia toteamuksia kyseisen määräyksen soveltuvuudesta.

108. Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

109. Riittää, että todetaan, kuten komissio tekee perustellusti, että valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ainoastaan esittää omana väitteenään komission ensimmäisessä oikeusasteessa esittämän väitteen.

110. Kuten valituksenalaisen tuomion 126 kohdasta ilmenee, komissio oli väittänyt, että uusien osavaltioiden yleisesti heikko taloudellinen tilanne ei ole suoraa seurausta Saksan jaosta, vaan johtuu entisen Saksan demokraattisen tasavallan poliittisesta järjestelmästä ja itse yhdistymisestä.

111. Lisäksi merkitystä ei ole sillä, että riidanalaisessa päätöksessä ei mainita mitään tästä kysymyksestä. Kun valittajat esittivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa väitteen, jonka mukaan uusien osavaltioiden taloudellisessa kehityksessä todettu jälkeenjääneisyys riittää perusteeksi perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamiseksi, komissiolla oli täysi oikeus vastata, että sen mielestä tämän tilanteen ja Saksan jaon välillä ei ollut syy-yhteyttä.

112. Edellä esitetyistä näkökohdista seuraa mielestäni, että valittajat eivät ole osoittaneet, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tehnyt virheen tulkitessaan perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa.

113. Ehdotan siten, että ensimmäinen valitusperuste hylätään.

B *Toinen valitusperuste, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) rikkomista*

114. Valittajat ja Saksan hallitus katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan komission perusteluvelvollisuudesta seuraavaa:

"149 Väitteeseen perustelujen puutteellisuudesta on todettava, että EY:n perustamissopimuksen 190 artiklassa (josta on tullut EY 253 artikla)

edellytetään, että perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimenpiteen tekijänä olleen toimielimen päättely siten, että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden ja että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt (ks. esim. asia T-84/96, Cipeke v. komissio, tuomio 7.11.1997, Kok. 1997, s. II-2081, 46 kohta).

150 Tässä tapauksessa [riidanalaisessa] päätöksessä on vain pääpiirteittäinen esitys niistä syistä, joiden vuoksi komissio on kieltäytynyt soveltamasta tämän tapauksen tosiseikaston vallitessa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa.

151 On kuitenkin korostettava, että [kyseinen] päätös on tehty asiayhteydessä, jonka Saksan hallitus ja kantajat hyvin tuntevat, ja että se on samassa linjassa erityisesti näitä asianosaisia koskevan vakiintuneen päätöskäytännön kanssa. Tällainen päätös saadaan perustella suppeasti (asia 73/74, Groupement des fabricants papiers peints de Belgique ym. v. komissio, tuomio 26.11.1975, Kok. 1975, s. 1491, Kok. Ep. I, s. 535, 31 kohta ja asia T-34/92, Fiatagri ja New Holland Ford v. komissio, tuomio 27.10.1994, Kok. 1994, s. II-905, Kok. Ep. XVI, s. II-89, 35 kohta).

152 Saksan hallitus on ollessaan yhteydessä komissioon useaan otteeseen vuodesta 1990 alkaen vedonnut perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaan ja korostanut tämän määräyksen merkitystä entisen Itä-Saksan jälleenrakentamisen kannalta (ks. mm. em. 9.12.1992 päivätty liittokansleri Kohlin kirje puheenjohtaja Delorsille).

153 Saksan hallituksen käsitykset tästä asiasta on torjuttu useissa komission kirjeissä tai päätöksissä (ks. mm. ETY:n 93 artiklan 2 kohdan mukainen tiedonanto muille jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, Saksan hallituksen aikomuksesta myöntää valtiontukea Opel-konsernille sen uusia investointihankkeita varten uusissa osavaltioissa [EYVL 1993, C 43, s. 14]; ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen tiedonanto muille jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, tuesta, jonka Saksa aikoo myöntää Rhône-Poulenc Rhotex GmbH:lle [EYVL 1993, C 210, s. 11]; SST-Garngesellschaft GmbH:lle, Thüringen, myönnettäväksi suunnitellusta tuesta 21 päivänä joulukuuta 1993 tehty komission päätös 94/266/EY [EYVL 1994, L 114, s. 21]; Mosel I -päätös; +[30] Saksan suunnittele-

30 — Volkswagen-konsernille myönnetystä investointituesta Saksan uusissa osavaltioissa 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty komission päätös 94/1068/EY (EYVL L 385, s. 1).

masta tuesta Textilwerke Deggendorf GmbH:lle, Thüringen, 5 päivänä joulukuuta 1994 tehty komission päätös 94/1074/EY [EYVL L 386, s. 13]).

154 Erityistä merkitystä on tässä suhteessa annettava Mosel I -päätökselle, jossa komissio katsoi yhteismarkkinoille soveltumattomiksi eräät kyseessä olleista tuista, joiden määrä yhteensä oli 125,2 miljoonaa DEM, katsottuaan ensin samoista syistä kuin [riidanalaisessa] päätöksessä, ettei näihin tukiin voitu soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaan sisältyvää poikkeusta. Sitä paitsi on huomionarvoista, että kantajat ja Saksan liittotasavalta eivät ole nostaneet kannetta tästä aiemmasta päätöksestä.

155 Vaikka pitääkin paikkansa, että komissio, Saksan viranomaiset ja kantajat ovat Mosel I -päätöksen tekemisen ja [riidanalaisessa] päätöksen tekemisen välillä olleet useasti yhteydessä toisiinsa, jolloin on tullut esiin, että ne olivat jatkuvasti eri mieltä perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltuvuudesta riidanalaisiin tukiin (ks. [riidanalaisen] päätöksen V ja VI osa), on kuitenkin korostettava, ettei tällöin ole esitetty mitään yksilöityä tai uutta väitettä varsinkaan siltä osin, oliko Saksin autoteollisuudessa Saksan yhdistymisen jälkeen vallitsevan tilanteen ja Saksan jaon välillä syy-yhteys (ks. edellä 141 kohta).

156 Näin ollen on katsottava, että kantajat ja väliintulija ovat saaneet tarpeeksi tietoa [riidanalaisen] päätöksen syistä ja että komissio ei ollut velvollinen perustelemaan sitä laajemmin, koskei yksilöidympiä väitteitä ollut esitetty."

115. Valittajat väittävät Saksan hallituksen tukemina, että valituksenalaisessa tuomiossa ei oteta huomioon perustamissopimuksen 190 artiklaa, koska siinä rajoitetaan lainvastaisesti perusteluvelvollisuutta koskevia vaatimuksia. Valittajien mukaan riidanalaisen päätöksen perusteella valittajat ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin eivät kykene toteamaan, minkä syiden vuoksi komissio on kieltäytynyt soveltamasta perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa.

116. Komissio korostaa, että valitusperusteellaan valittajat arvostelevat tosiasiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemää tosiseikastoa koskevaa arviointia, vaikka valittajat väittävät, että heidän väitteensä koskevat oikeudellista ongelmaa, eli perustamissopimuksen 190 artiklan vääränlaista tulkintaa.

117. En kuitenkaan ole tästä komission kanssa samaa mieltä.

118. Asiassa komissio vastaan Daffix 20.2.1997 antamansa tuomion [31] 34 ja 35 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on todennut seuraavaa:

"— — Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut — — riidanalaisessa päätöksessä mainittiin riittävän täsmällisesti valituksen vastapuolen syyksi luetut seikat. — —

Katsoessaan, ettei riidanalaisessa päätöksessä esitetty riittävän täsmällisesti kantajan syyksi luettuja seikkoja ja että perustamissopimuksen 190 artiklaa ja henkilöstösääntöjen 25 artiklaa oli näin ollen rikottu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten tehnyt *oikeudellisen virheen*". [32]

119. Mainitussa tuomiossa vahvistetaan, että kysymys siitä, onko päätös riittävästi perusteltu, on oikeudellinen eikä tosiseikkoja koskevat kysymys. Kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päättää siitä, onko päätös riittävästi perusteltu vai ei, se ei määritä ratkaisun perustaksi asetettavaa tosiseikkaa vaan luonnehtii sitä jo oikeudellisesti. Tosiseikan oikeudellinen luonnehtiminen koskee oikeudellista kysymystä, ja se kuuluu siten yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan alaan. [33]

120. Käsittelen seuraavaksi niitä väitteitä, joihin valittajat ovat vedonneet toisen valitusperusteen yhteydessä. Valittajat katsovat ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen katsoessaan, että valituksenalaisen tuomion 153 ja 154 kohdassa mainitut päätökset voisivat olla osa riidanalaisen päätöksen perusteluja, vaikka kyseisessä päätöksessä ei ole viittauksia näihin muihin päätöksiin eivätkä viimeksi mainitut päätökset ole laajemmin perusteltuja kuin riidanalainen päätös itse.

121. Komissio painottaa perustellusti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitannut näihin päätöksiin — jotka on kaikki julkaistu, eivätkä valittajat siten voineet väittää, etteivät ne ole niistä tienneet — kuvatessaan riidanalaisen päätöksen asiayhteyttä, joka vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on osa päätöksen perusteluja. [34]

122. Näin ollen ei ollut tarpeellista, että riidanalaisessa päätöksessä viitataan näihin päätöksiin tai että viimeksi mainituissa on selvemmät perustelut kuin riidanalaisessa päätöksessä. Viittaus aikaisempiin perusteluihin ei nimittäin muodosta "asiayhteyttä", vaan kyse on nimenomaisten perustelujen huomioon ottamisesta, minkä vuoksi asiayhteyteen viittaaminen on turhaa.

31 — Asia C-166/95 P (Kok. 1997, s. I-983).

32 — Kursivointi tässä.

33 — Ks. julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotus asiassa C-145/90 P, Costacurta v. komissio, tuomio 21.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5449, ratkaisuehdotuksen 3 kohta). Ks. myös Wathelet M. ja Van Raepenbusch, S., *Le contrôle sur pourvoi de la Cour de justice des Communautés européennes, dix ans après la création du Tribunal de première instance*, teoksessa Rodriquez Iglesias, G. C., Due, O., Schintgen, R., Elsen, C. (toim.), *Mélanges en hommage à Fernand Schockweiler*, Nomos Verlagsgesellschaft, 1999, s. 605, 612.

34 — Ks. erityisesti asia C-278/95 P, Siemens v. komissio, tuomio 15.5.1997 (Kok. 1997, s. I-2507, 17 kohta); asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1719, 63 kohta); asia C-289/97, Eridania, tuomio 6.7.2000 (Kok. 2000, s. I-5409, 41 kohta) ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 97 kohta.

123. Valittajat väittävät myös, että ei riitä, että niillä, joita päätös koskee, on mahdollisuus päätellä päätöksen syyt vertaamalla kyseistä päätöstä aikaisempiin samanlaisiin päätöksiin.

124. Valittajat viittaavat tältä osin asiassa Control Data Belgium vastaan komissio 17.3.1983 annettuun tuomioon,[35] jonka 15 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että "— — ei riitä, että jäsenvaltioille, joille päätös on osoitettu, ilmoitetaan päätöksen syistä sen vuoksi, että ne ovat osallistuneet päätöksen valmisteluun, ja että kantajalla, jota päätös suoraan ja erikseen koskee, on mahdollisuus päätellä päätöksen syyt vertaamalla sitä aikaisempiin samankaltaisiin päätöksiin. Kantajan on lisäksi voitava tosiasiassa puolustaa oikeuksiaan ja yhteisöjen tuomioistuimen on voitava harjoittaa tehokasta valvontaa näiden perustelujen perusteella. — —"

125. Tämä tuomio koskee kuitenkin hyvin erityistä asiayhteyttä, koska kyse oli siitä, voitiinko tiettyjä kahdentyyppisiä tietokoneita pitää tieteellisinä laitteina ja voitiinko ne tällä perusteella vapauttaa yhteisen tullitariffin tulleista toisin kuin muiden tyyppiset tietokoneet, joilta tämä etuus oli tiettyjen aikaisempien päätösten nojalla evätty.[36]

126. Käsiteltävänäni olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä vastoin todennut, että valittajat eivät olleet hallinnollisen menettelyn aikana esittäneet mitään sellaista yksilöityä tai uutta väitettä[37] varsinkaan siltä osin, oliko Saksin autoteollisuudessa Saksan yhdistymisen jälkeen vallitsevan tilanteen ja Saksan jaon välillä syy-yhteys, jonka perusteella olisi ollut mahdollista erottaa tämä tapaus aikaisemmista päätöksistä.

127. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on täysin perustellusti katsonut, että sen käsiteltävänä oleva päätös oli samassa linjassa vakiintuneen päätöskäytännön kanssa, ja se voitiin siten perustella suppeasti.[38]

128. Valittajat katsovat lisäksi, että se, että Saksan viranomaiset ja komissio ovat olleet perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohdassa vahvistetun poikkeuksen tulkinnasta eri mieltä ja että useita kertoja oli huomautettu siitä merkityksestä, joka tällä tulkinnalla oli Saksan viranomaisille, on ristiriidassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitteen kanssa ja tukee komission erityisen perusteluvelvollisuuden olemassaoloa.

35 — Asia 294/81 (Kok. 1983, s. 911).

36 — Em. asia Control Data Belgium v. komissio, tuomion 12 kohta.

37 — Valituksenalainen tuomio, 155 kohta.

38 — Em. asia Groupment des fabricants de papiers peints de Belgique ym. v. komissio, tuomion 31 kohta; asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990 (Kok. 1990, s. I-395, 15 kohta) ja em. asia Saksa v. komissio, tuomion 105 kohta.

129. Tämä väite ei kuitenkaan vakuuta.

130. Se, että tietystä kannasta ollaan eri mieltä, ei tarkoita vielä, että kyseisen kannan perustelut eivät ole ymmärrettäviä. Pelkästään erilaisten näkökantojen olemassaolo — joka on tavallista silloin, kun on kyse valituksesta — ei siten tarkoita, että päätös olisi perusteltava yksityiskohtaisesti.

131. Valittajat korostavat myös sitä, että riidanalaisen päätöksen sanamuoto on päätöksen perustelujen ymmärtämiseksi liian tiivis.

132. Kuitenkin on riittävää todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on turvautunut asiayhteyteen ja erityisesti vakiintuneen päätöskäytännön olemassaoloon, joka voi olla osa päätöksen perusteluja, kuten on jo mainittu.

133. Valittajat kiistävät kuitenkin myös sen, että päätökset, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vetoaa valituksenalaisen tuomion 153 ja 154 kohdassa, voisivat muodostaa vakiintuneen päätöskäytännön, jonka perusteella riidanalaisen päätöksen perustelut voitaisiin ymmärtää. Tältä osin valittajat katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen antaessaan valituksenalaisen tuomion 154 kohdassa erityisen merkityksen Mosel I -päätökselle ja todetessaan, että valittajat ja Saksan liittotasavalta eivät ole nostaneet kannetta tästä aikaisemmasta päätöksestä.

134. En kuitenkaan ole tästä kysymyksestä samaa mieltä kuin valittajat.

135. Valittajien selitystä, jonka mukaan tämä päätös ei ollut valittajille vastainen — mikä olisi selittänyt sen, että ne eivät nostaneet kannetta —, on vaikea ymmärtää, koska Mosel I -päätöksellä komissio totesi yhteismarkkinoille soveltumattomiksi 125,2 miljoonan Saksan markan suuruiset tuet.

136. Saksan liittotasavallan ei olisi myöskään jäsenvaltiona tarvinnut vedota oikeussuojaintressiin voidakseen nostaa kumoamiskanteen, [39] ja se olisi voinut siten pyytää Mosel I -päätöksen kumoamista pelkästään sillä perusteella, että päätöksen oikeudellinen perusta oli ollut virheellinen.

39 — Asia 41/83, Italia v. komissio, tuomio 20.3.1985 (Kok. 1985, s. 873, Kok. Ep. VIII, s. 135, 30 kohta).

137. Mielestäni merkitystä ei ole myöskään valittajien väitteellä, joka perustuu siihen, että Mosel I -päätös koski laitteiston uusimiseen ja tappioiden korvaamiseen tarkoitettujen tiettyjen tukien hylkäämistä, kun taas riidanalainen päätös koski luvan epäämistä uusiin investointeihin tarkoitetuille tuille.

138. Kuten komissio huomauttaa perustellusti, näissä kahdessa asiassa tuen myöntänyt yksikkö, tuensaaja, tuen käyttämisen tarkoitus ja paikka olivat käytännössä samat. Siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut perustellusti katsoa, että Mosel I -päätös on osa riidanalaisen päätöksen perusteluja.

139. Lisäksi Daimler-Benziä ja Tettauta koskevat päätökset heikentävät sitä väitettä, että riidanalaisen päätöksen perusteluja ei ollut mahdollista päätellä vakiintuneesta päätöskäytännöstä, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa.

140. Kuten komissio mainitsee, "vertaamalla näitä kahta päätöstä, joissa komissio oli soveltanut [perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa], kaikkiin muihin päätöksiin, joihin on viitattu ja joissa komissio oli nimenomaisesti kieltäytynyt soveltamasta tätä määräystä ja jotka kaikki ovat kantajien tiedossa, kenen tahansa oli mahdollista tietää, millä tiukoilla edellytyksillä komissio katsoi tämän määräyksen soveltamista koskevien edellytyksien täyttyvän ja miten se tulkitsi ilmausta 'Saksan jako'".

141. Lisäisin, että tapa, jolla komissio sovelsi perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan c alakohtaa, ei missään tapauksessa ole jäänyt Saksan oikeuskirjallisuudessa ymmärtämättä. [40]

142. Lopuksi muistutan, että edellä mainitussa asiassa Saksa vastaan komissio annetussa tuomiossa [41] yhteisöjen tuomioistuin on katsonut käsiteltävänä olevan asian kanssa käytännössä yhdenmukaisessa tilanteessa, että kyseinen komission päätös oli riittävästi perusteltu.

143. Koska valittajat eivät mielestäni ole osoittaneet, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut perustamissopimuksen 190 artiklaa, ehdotan, että toinen valitusperuste hylätään.

40 — Ks. esim. Schütterle, P., *Die Rechtsgrundlage für Beihilfen zur Überwindung der wirtschaftlichen Folgen der Teilung Deutschlands*, EuZW, 1994, s. 715; Von Wallenberg, G., teoksessa Grabitz/Hilf, *Das Recht der Europäischen Union. Kommentar*, Verlag C. H. Beck, artikkeli 92 EGV, 40 kohta; Kruse, E., *Ist die "Teilungsklausel" als Rechtsgrundlage für Beihilfen zum Ausgleich teilungsbedingter Nachteile obsolet?*, EuZW, 1998, s. 229; Mederer, W., teoksessa Groeben/Thiesing/Ehlermann, *Kommentar zum EU-/EG-Vertrag*, Nomos Verlagsgesellschaft, 5. painos, 1999, artikkeli 92, 60—64 kohta.

41 — Tuomion 104—108 kohta.

C *Kolmas valitusperuste, joka perustuu perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdan rikkomiseen*

144. Valittajat moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on tulkinnut virheellisesti perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohtaa.

145. Valituksenalaisen tuomion 167 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut kyseisestä määräyksestä seuraavaa:

"Tämän määräyksen asiayhteydestä ja yleisestä systematiikasta ilmenee, että kyseessä olevan häiriön on koskettava kyseisen jäsenvaltion koko taloutta eikä ainoastaan jonkin sen alueen tai osan taloutta. Tällainen näkemys noudattaa sitä paitsi periaatetta, jonka mukaan poikkeusmääräystä, jollainen perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohta on, on tulkittava suppeasti. — —"

146. Valittajat katsovat, että "ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta, jonka mukaan [perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohta] voidaan soveltaa ainoastaan, jos häiriö koskee jäsenvaltion *koko*[42] aluetta, on oikeudellisesti virheellinen".

42 — Kursivointi Volkswagenin ja VW Sachsenin.

147. Ensiksi on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole viitannut jäsenvaltion koko *alueeseen* vaan kyseisen jäsenvaltion koko *talouteen*.

148. Seuraavaksi, kuten komissio toteaa osuvasti, perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdassa ei mainita "alueita", toisin kuin a ja c alakohdassa, vaan "jäsenvaltion" taloudessa oleva vakava häiriö.

149. Siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti voinut todeta ottaen myös huomioon tarpeen tulkita poikkeusmääräystä suppeasti, että "kyseessä olevan häiriön on koskettava kyseisen jäsenvaltion koko taloutta, eikä ainoastaan jonkin sen alueen tai osan taloutta".

150. Valittajat väittävät lisäksi, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdan sanamuodon ja sen tehokkaan vaikutuksen vuoksi ei ole perusteltua, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt päätelmän, jonka mukaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan sosialistisen talouden romahtamista yhdistymisen aikana ei voida pitää Saksan liittotasavallan "talouden vakavana häiriönä".

151. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että "— —

kysymys siitä, onko Saksan yhdistyminen aiheuttanut Saksan liittotasavallan talouteen vakavan häiriön, edellyttää monitahoisten taloudellisten ja sosiaalisten seikkojen arvioimista — — joka on osa sitä laajaa harkintavaltaa, joka komissiolla on — —" [43] ja että "kantajat eivät ole esittäneet mitään sellaista konkreettista, mikä olisi osoittanut komission tehneen ilmeisen arviointivirheen, kun se on katsonut, etteivät Saksan yhdistymisestä Saksan taloudelle aiheutuvat haitalliset vaikutukset, vaikka ne olisivatkin todellisia, sinänsä ole syy soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohtaa tukijärjestelmään". [44]

152. On kiistatonta, että yhdistymisellä Saksan liittotasavallan talouteen olleen kokonaisvaikutuksen tarkastelu edellyttää monitahoisten taloudellisten ja sosiaalisten seikkojen arvioimista. Saksan hallitus on siten virheellisesti väittänyt, että tiedossa oleva tosiasiallinen tilanne huomioon ottaen pelkkä viittaus säännökseen tunnetussa tosiasiatilanteessa riitti osoittamaan, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdan soveltamisedellytykset täyttyivät.

153. Lisäksi valittajien väitteen vuoksi on tarkasteltava uudestaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamaa tosiseikaston arviointia, eli sitä, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä. Koska valittajat eivät kuitenkaan esitä minkäänlaista näyttöä siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ottanut tosiseikaston huomioon vääristyneellä tavalla, niiden esittämä väite on hylättävä.

154. Kaikista näistä syistä ehdotan siten, että valittajien esittämä kolmas valitusperuste hylätään.

D *Neljäs valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan ja 93 artiklan rikkomista*

155. Neljännessä valitusperusteessaan valittajat Saksan hallituksen tukemina moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se on rikkonut perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohtaa ja 93 artiklaa todetessaan seuraavaa:

"203 Päinvastoin kuin kantajat väittävät, riidanalaisten tukitoimenpiteiden ei voida katsoa kuuluvan komission jo hyväksymän aluetukiohjelman piiriin, minkä vuoksi niitä ei olisi tarvinnut ilmoittaa etukäteen komissiolle.

43 — Valituksenalainen tuomio, 169 kohta.
44 — Valituksenalainen tuomio, 170 kohta.

204 Kun Saksa on nimittäin yhteisestä tehtävästä annetun lain [45] nojalla hyväksytyssä 19. puiteohjelmassa viitannut siihen, että kaikki tietyillä aloilla toteutettavat hankkeet edellyttivät komission etukäteen antamaa hyväksyntää (ks. edellä 7 kohta), se on ollut tietoinen siitä, että tässä puiteohjelmassa tarkoitetun aluetuen hyväksyminen ei koskenut näitä aloja, joihin kuului muun muassa autoteollisuus, jos tukea saavan hankkeen kustannukset olivat yli 12 miljoonaa ecua.

205 Tätä osoittaa myös 2.10.1990 päivätty komission kirje, jolla 19. puiteohjelmassa vuotta 1991 varten tarkoitettu aluetukijärjestelmä on hyväksytty (ks. edellä 7 kohta), ja 5.12.1990 päivätty komission kirje, jolla on hyväksytty yhteisestä tehtävästä annetun lain soveltaminen uusiin osavaltioihin (ks. edellä 11 kohta); näissä kirjeissä komissio on nimenomaisesti kiinnittänyt Saksan hallituksen huomiota siihen, että suunniteltuja toimenpiteitä toteutettaessa tiettyjä teollisuudenaloja koskevat yhteisön puitteet oli otettava huomioon; samaa osoittavat 14.12.1990 ja 14.3.1991 päivätyt komission kirjeet, joissa korostetaan voimakkaasti sitä, että Volkswagenin uusia investointeja varten myönnettyä tukea ei saanut maksaa, ennen kuin siitä oli annettu tieto komissiolle ja komissio oli hyväksynyt sen (ks. edellä 18 kohta); samaa osoittaa sekin, että molemmissa vuoden 1991 päätöksissä on ehto, jonka mukaan 'edellytyksenä on, että komissio hyväksyy tuen'. Kantajat ovat näin ollen väärässä väittäessään, että tällainen maininta olisi sisällyksetön sen vuoksi, että hyväksyntä olisi jo saatu, kun 19. puiteohjelma oli hyväksytty. Puiteohjelman hyväksyminen ei koske autoteollisuutta, kuten juuri edellä 204 kohdassa on todettu. Kantajat eivät sitä paitsi voi perustellusti väittää, että edellä mainittujen kirjeiden esittäminen vastaajan vastauskirjelmän liitteinä olisi liian myöhään tehty eikä sallittua. Kirjeet nimittäin mainitaan sekä komission päätöksen II osassa että tutkintamenettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä. Lisäksi ne on esitetty vastauksena kiistämiseen, joka on esitetty ensimmäisen kerran kantajien vastauskirjelmässä.

206 Edellä kuvatun perusteella siitä, että yhteisön puitteiden soveltaminenä [46] oli keskeytyksissä tammikuusta huhtikuuhun 1991, mikäli näin todella katsottaisiin olleen, ei seuraa oikeudellisesti, että autoteollisuudelle myönnetty tuki olisi katsottava hyväksytyksi, kun 19. puiteohjelmalle

45 — Yhteisestä tehtävästä 'alueellisten taloudellisten rakenteiden parantaminen' 6.10.1969 annettu Saksan laki.

46 — Autoteollisuuden valtion tukea koskevat yleiset yhteisön puitteet, joista on julkaistu tiedonanto 89/C 123/03 (EYVL 1989, C 123, s. 3).

oli annettu hyväksyntä. Tällaisessa tilanteessa päinvastoin on katsottava, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohta soveltui edelleen täysimääräisesti kyseessä olevaan tukeen.

207 Edellä esitetystä johtuu, että riidanalaisesta tuesta oli joka tapauksessa annettava etukäteen tieto komissiolle eikä sitä saanut panna täytäntöön, ennen kuin menettelyssä oli annettu lopullinen päätös.

208 Sitä vastoin kysymyksellä siitä, olivatko yhteisön puitteet sitovasti voimassa Saksaa kohtaan maaliskuussa 1991, ei ole merkitystä tämän riidan ratkaisun kannalta.

209 Tältä osin on todettava, että vaikka yhteisön puitteisiin sisältyvät säännöt eivät komission jäsenvaltioille perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan perusteella ehdottamina 'aiheellisina toimenpiteinä' ole pakottavia eivätkä velvoita jäsenvaltioita, elleivät nämä ole antaneet niihin suostumustaan (ks. em. asia Espanja v. komissio, tuomio 15.4.1997, 30—33 kohta), mikään ei estä komissiota tutkimasta tukea, joka sille on ilmoitettava, näiden sääntöjen valossa sen laajan harkintavallan nojalla, joka sillä on käytössään, kun se soveltaa perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa."

156. Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa todetessaan, että Volkswagen-konserniin kuuluville yrityksille myönnetystä tuesta olisi pitänyt ilmoittaa erikseen ja että komissio olisi voinut tutkia ne perusteellisesti perustamissopimuksen 92 artiklan mukaisesti. Valittajien mukaan tämä väite on oikeudellisesti virheellinen, sillä toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin virheellisesti väittää, tuki kuuluu hyväksyttyyn tukiohjelmaan.

157. Väitteensä tueksi valittajat esittävät seuraavat perustelut.

158. Riidanalainen tuki kuuluu yhteisestä tehtävästä annetun lain nojalla hyväksytyssä 19. puiteohjelmassa vuotta 1991 varten tarkoitettuun aluetukijärjestelmään, jonka komissio on hyväksynyt 2.10.1990 päivätyllä Saksan hallitukselle osoitetulla kirjeellä. Saksan hallitukselle osoitetuilla

5.12.1990 ja 11.4.1991 päivätyillä kirjeillä komissio on hyväksynyt yhteisestä tehtävästä annetun lain soveltamisen uusiin osavaltioihin. Samoin se on hyväksynyt 9.1.1991 päivätyllä kirjeellä voimassa olevien aluetukijärjestelmien ulottamisen uusiin osavaltioihin.

159. Valittajat myöntävät, että edellä mainitut komission kirjeet sisältävät mainninan, jonka mukaan "Saksan viranomaisten on otettava huomioon järjestelmien täytäntöönpanossa siltä osin, kuin ne koskevat tukia, yhteisön oikeuden säännökset ja puitteita koskevat edellytykset — —, jotka ovat voimassa tietyillä teollisuuden aloilla", ja siis myös yhteisön puitteiden säännökset. Yhteisön puitteiden 2.2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan "ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan perusteella on ennalta ilmoitettava kaikki tuki, jonka julkinen valta aikoo myöntää hyväksytyn tukijärjestelmän nojalla yhdelle tai useammalle edellä määritellyssä autoteollisuudessa toimivalle yritykselle, jos tuettavan hankkeen kustannukset ovat yli 12 miljoonaa ecua — —".

160. Valittajat väittävät kuitenkin, että yhteisön puitteet eivät olleet vuoden 1991 tammikuun ja huhtikuun välisenä ajanjaksona "voimassa oleva" yhteisön oikeuden säännös.

161. Yhteisön puitteita sovellettiin kahden vuoden ajan 31.12.1990 asti. Saksan hallitus hyväksyi puitteiden voimassaolon jatkamisen vasta huhtikuussa 1991. Koska kyse oli siten perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta aiheellisesta toimenpiteestä, yhteisön puitteiden, sellaisena kuin niiden voimassaoloa oli jatkettu, voidaan katsoa soveltuvan vasta huhtikuusta 1991.

162. Riidanalainen tuki on valittajien mukaan myönnetty 22.3.1991 ja siis täsmälleen sinä ajanjaksona, jona yhteisön puitteita ei sovellettu. Tästä seuraa valittajien mukaan, että riidanalaisen tuen pitää katsoa olevan osa tukijärjestelmää, jonka komissio oli yleisesti hyväksynyt. Kyseisen tuen on siten katsottava olevan voimassa olevaa tukea.

163. Valittajien mukaan tästä seuraa kaksi asiaa. Ensinnäkin kun kyse on muotoseikoista, riidanalaista tukea ei ollut tarpeen ilmoittaa. Toiseksi aineellisen kysymyksen osalta valittajat katsovat, että koska kyse oli voimassa olevasta tuesta, komission

harjoittama valvonta käsitti ainoastaan sen selvittämisen, kuuluiko yksittäinen tuki yleiseen järjestelmään ja täyttikö tuki järjestelmän hyväksymistä koskevassa päätöksessä vahvistut edellytykset.

164. Valittajien väite ei kuitenkaan ole vakuuttava.

165. Väite perustuu kokonaan sille ajatukselle, että 19. puiteohjelmassa vahvistettua aluetukijärjestelmää koskeva komission hyväksyntä on rajoitettu ainoastaan, jos yhteisön puitteita sovelletaan. Jos yhteisön puitteita ei sovelleta, hyväksyntä on yleinen ja kattaa siten kaikki tähän järjestelmään kuuluvat tuet, riidanalainen tuki mukaan lukien.

166. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan ole tämä ajatuksen kannalla. Valituksenalaisen tuomion 206 kohdassa se toteaa, että 204 ja 205 kohdassa kuvatun perusteella "— — siitä, että yhteisön puitteiden soveltaminen oli keskeytyksissä tammikuusta huhtikuuhun 1991, mikäli näin todella katsottaisiin olleen, ei seuraa oikeudellisesti, että autoteollisuudelle myönnetty tuki olisi katsottava hyväksytyksi, kun 19. puiteohjelmalle oli annettu hyväksyntä — —".

167. Toisin sanoen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee sen päätelmän, että huolimatta siitä, soveltuvatko yhteisön puitteet vai ei, autoteollisuudelle myönnetty tuki ei missään tapauksessa kuulu 19. puiteohjelmassa vahvistetun aluetukijärjestelmän hyväksymisen alaan.

168. Tämä päätelmä perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemään niitä asiakirjoja koskevaan arviointiin, joihin se viittaa valituksenalaisen tuomion 204 ja 205 kohdassa.

169. Kyse on kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikoista tekemästä arvioinnista, jota ei voida kyseenalaistaa tämän valituksen yhteydessä, lukuun ottamatta sitä tapausta, jossa tosiseikasto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla.

170. Olen kuitenkin sitä mieltä, että kyse ei ole tällaisesta tosiseikaston huomioon ottamisesta vääristyneellä tavalla.

171. Kirjeenvaihdossa, johon valituksenalaisen tuomion 205 kohdassa viitataan, komissio on kiinnittänyt Saksan hallituksen huomiota ensinnäkin tarpeeseen ottaa huomioon tietyillä teollisuuden aloilla (kuten autoteollisuuden alalla) voimassa olevat yhteisön puitteet suunniteltuja toimenpiteitä täytäntöön pantaessa ja toiseksi

siihen, että Volkswagenin uusien investointien hyväksi myönnettyä tukea ei voitu panna täytäntöön ennen kuin siitä oli ilmoitettu komissiolle ja se oli saanut sen hyväksynnän. Tämä kirjeenvaihto vahvistaa sen, että komissiolla oli selkeä tarkoitus antaa 19. puiteohjelmassa vahvistetulle aluetukijärjestelmälle sellainen hyväksyntä, joka ei koskisi tiettyjä teollisuuden aloja, kuten autoteollisuutta.

172. Komission antama 19. puiteohjelmassa vahvistettua aluetukijärjestelmää koskeva hyväksyntä ei siten ole hyväksyntä, jolla on vaihteleva soveltamisala — eli rajoitettu, jos yhteisön puitteita sovelletaan, ja päinvastaisessa tapauksessa yleinen —, vaan hyväksyntä, jonka soveltamisalan ulkopuolelle jätetään joka tapauksessa erityisesti autoteollisuudelle myönnetyt tuet.

173. Saksan hallitus ei myöskään ollut ymmärtänyt hyväksyntää toisella tavalla, kuten 19. puiteohjelman teksti osoittaa. Puiteohjelmassa mainitaan (osa I, 9.3 kohta, s. 43), että komissio "on tehnyt päätöksiä, joilla kielletään tietyillä aloilla myönnetyn valtion tuen täytäntöönpano, vaikka tuki olisi kuulunut hyväksyttyyn ohjelmaan (esimerkiksi aluetukiohjelma), tai jossa edellytetään, että kullekin yksittäiselle tukea saavalle hankkeelle on saatava hyväksyntä etukäteen — —

Tällaisia sääntöjä on seuraavilla aloilla:

— autoteollisuus, silloin kun tukea saavan hankkeen kustannukset ylittävät 12 miljoonaa ecua". [47]

174. Koska hyväksyntä ei koske autoteollisuudelle myönnettyjä tukia, riidanalaisesta tuesta piti ilmoittaa, joko yhteisön puitteiden säännösten nojalla, tai jos oletetaan, että ne eivät soveltuneet, kuten valittajat väittävät, perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan nojalla, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa perustellusti valituksenalaisen tuomion 206 kohdassa.

175. Siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 207 kohdassa perustellusti todennut, että riidanalaisesta tuesta oli ilmoitettava etukäteen komissiolle, eikä sitä saanut panna täytäntöön ennen kuin menettelyssä oli tehty lopullinen päätös.

176. Arviointini voisi päättyä tähän.

47 — Valituksenalainen tuomio, 7 kohta.

177. Valittajien neljännessä valitusperusteessa esittämien väitteiden olennaisena tarkoituksena on osoittaa, että yhteisön puitteita ei sovellettu tammikuun ja huhtikuun 1991 välisenä aikana.

178. Kuten olemme todenneet, tällä kysymyksellä ei ole kuitenkaan merkitystä käsiteltävänä olevan riidan ratkaisemisen kannalta.

179. Joka tapauksessa valittajien väite siitä, että yhteisön puitteet eivät olleet sovellettavissa mainittuna ajanjaksona, ei ole vakuuttava.

180. Tämän väitteen mukaan Saksan hallitus hyväksyi yhteisön puitteiden voimassaolon jatkamisen vasta huhtikuussa 1991. Koska kyse oli perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta aiheellisesta toimenpiteestä, yhteisön puitteita ei siten voitu soveltaa ennen tätä ajankohtaa.

181. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin valituksenalaisen tuomion 209 kohdassa perustellusti todennut, että "— — mikään ei estä komissiota tutkimasta tukea, joka sille on ilmoitettava, näiden [yhteisön puitteissa olevien] sääntöjen valossa sen laajan harkintavallan nojalla, joka sillä on käytössään, kun se soveltaa perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklaa".

182. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Saksa vastaan komissio 5.10.2000 antamansa tuomion [48] 62 kohdassa todennut, "on aiheellista huomauttaa, että komissio voi hyväksyä harkintavaltansa käyttämiseksi toimintaohjeita suuntaviivojen kaltaisten säännösten muodossa, jos nämä säännökset sisältävät ohjeellisia sääntöjä kyseisen toimielimen toimintaa varten eivätkä ne ole perustamissopimuksen vastaisia."

183. Yhteisön puitteita voidaan siten soveltaa paitsi aiheellisena toimenpiteenä myös sen perusteella, että komissio käyttää perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan mukaista harkintavaltaansa. [49]

184. Tältä osin on syytä vedota Saksan tukijärjestelmistä autoteollisuuden hyväksi 21 päivänä helmikuuta 1990 tehtyyn pää-

48 — Asia C-288/96 (Kok. 2000, s. I-8237).

49 — Katso 12.3.2002 esittämäni ratkaisuehdotus yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa C-242/00, Saksa v. komissio, 73—75 kohta.

tökseen 90/381/ETY,[50] joka tehtiin sen vuoksi, että Saksan hallitus oli tehnyt päätöksen olla soveltamatta yhteisön puitteita (niiden alkuperäisessä muodossa).[51] Tämän päätöksen 1 artiklassa todetaan seuraavaa:

"1. Saksan liittotasavallan on ilmoitettava 1.5.1990 lähtien perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti kaikki tuki, joka on määrä myöntää liitteessä luetelluista tukijärjestelmistä kustannuksiltaan yli 12 miljoonaa ecua oleville hankkeille ja joka myönnetään autoteollisuuden valtiontukea koskevien yhteisön puitteiden 2.1 kohdassa määritellyssä autoteollisuudessa toimiville yrityksille. Ilmoitukset on tehtävä näiden puitteiden 2.2 ja 2.3 kohdassa annettuja yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen. Saksan liittotasavallan on lisäksi annettava komissiolle puitteissa edellytetyt vuosiraportit.

2. Saksan liittotasavallan on noudatettava 1 artiklan 1 kohdassa asetettuja velvollisuuksia liitteenä olevan ei-tyhjentävän tukijärjestelmien luettelon lisäksi kaikkien muiden olemassa olevien tässä liitteessä mainitsematta jääneiden tukijärjestelmien osalta, jos tukijärjestelmää sovelletaan puitteissa määriteltyyn teollisuudenalaan.

3. Berlin-Förderungsgesetzin nojalla Berliinissä sijaitseville autoteollisuuden yrityksille myönnettyä tukea ei tarvitse puitteissa määrätyn mukaisesti ennalta ilmoittaa, mutta tällainen tuki on mainittava annettavissa vuosiraporteissa." *

185. Kuten komissio huomauttaa osuvasti, tämä päätös oli voimassa rajoittamattoman ajan. Sen voimassaoloa ei siten ollut rajoitettu päättymään 31.12.1990, kuten yhteisön puitteiden.

186. Valittajat vastaavat kuitenkin, että se, että yhteisön puitteet olivat tulleet Saksan liittotasavaltaa sitoviksi 1.5.1990 perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti aloitetun menettelyn seurauksena, ei voi johtaa siihen, että puitteet olisivat sitovia ilman aikarajoituksia alun perin säädetyn voimassaolon päättymispäivän jälkeen.

187. Valittajien mukaan olisi vastoin jäsenvaltioiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jos yhteisön puitteita voitaisiin soveltaa ainoastaan Saksaan, vaikka niiden voimassaolo muissa jäsenvaltioissa oli päättynyt 31.12.1990.

50 — EYVL L 188, s. 55.

51 — Ks. valituksenalainen tuomio, 6 kohta.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

188. Tätä väitettä, joka perustuu yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen, ei voida kuitenkaan hyväksyä.

189. Kun on kyse velvoitteesta ilmoittaa autoteollisuudelle myönnettävistä tuista, Saksan liittotasavalta, johon yhteisön puitteiden sääntöjä sovellettiin päätöksen 90/381/ETY perusteella, oli samassa tilanteessa tammikuun ja huhtikuun 1991 välisenä aikana kuin jäsenvaltio X, jossa oletaman mukaisesti ei enää sovellettu yhteisön puitteita, koska niiden voimassaolon jatkamisesta ei ollut päästy sovintoon.

190. Molemmissa tapauksissa oli yli 12 miljoonaa ecua olevista tuista ilmoitettava joko päätöksen 90/381/ETY perusteella (Saksan liittotasavalta) tai suoraan perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan perusteella (jäsenvaltio X). Kaiken kaikkiaan jäsenvaltio X oli epäedullisemmassa asemassa, koska sen oli ilmoitettava myös tuesta, joka ei ollut yli 12 miljoonaa ecua.

191. Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 208 kohdassa erittäin osuvasti todennut, että kysymyksellä siitä, olivatko yhteisön puitteet sitovasti voimassa Saksaa maaliskuussa 1991, ei ole merkitystä tämän riidan ratkaisun kannalta.

192. Komissio viittaa vielä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 210—219 kohdassa esitettyyn päättelyyn, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää valittajien väitteen, jonka mukaan riidanalaisen tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille vuonna 1996 tehty tutkinta saattoi perustua vain vuonna 1991 olemassa olleisiin arviointiin vaikuttaviin tietoihin (ex ante -tutkinta).

193. Komission mukaan valittajien väitteet yhteisön puitteiden soveltamisesta tammikuun ja huhtikuun 1991 välisenä aikana ovat turhia tämän ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättelyn perusteella. Sen mielestä kysymyksellä siitä, voitiinko yhteisön puitteita soveltaa maaliskuussa 1991, ei ole mitään merkitystä käsiteltävänä olevan asian kannalta, koska komissio saattoi ottaa ja sen oli otettava huomioon sellaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka olivat sen tiedossa riidanalaista päätöstä tehtäessä 26.6.1996.

194. Tätä komission väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä.

195. Kuten valittajat huomauttavat perustellusti, kysymystä tuen ilmoittamisvelvollisuuden olemassaolosta on tarkasteltava tuen myöntämistä koskevan päätöksen tekemispäivän perusteella.

196. Sitä vastoin kysymys siitä, mitkä tosiseikat ja oikeudelliset seikat komission on otettava huomioon päätöstä tehdessään, on kokonaan toinen. Tämä kysymys tulee esille ainoastaan, jos on vastattu myönteisesti kysymykseen siitä, onko tuesta ilmoitettava. Vastaus ensimmäiseen kysymykseen ei siten voi olla perusteena sille, miten tähän toiseen kysymykseen on vastattava.

197. Lisäksi valituksenalaisen tuomion 192 kohtaa edeltävästä otsikosta ja 219 kohdasta ilmenee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että valittajien väite ex ante -tutkinnan tarpeellisuudesta ja siitä, että yhteisön puitteet eivät soveltuneet tähän tapaukseen, ovat kaksi erillistä väitettä.

198. Kaikista edellä esitetyistä näkökohdista seuraa, että valittajat eivät mielestäni ole osoittaneet neljännellä valitusperusteellaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen.

199. Ehdotan siten, että tämä valitusperuste hylätään.

E *Volkswagenin ja VW Sachsenin viides valitusperuste, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen huomioon ottamaa osittaista kanteen peruuttamista*

200. Volkswagen ja VW Sachsen riitauttavat valituksenalaisen tuomion tuomiolauselman 1 kohdan yhdessä kyseisen tuomion 309 ja 65 kohdan kanssa.

201. Valituksenalaisen tuomion 309 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että "yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 5 kohdan mukaan asianosainen, joka peruuttaa kanteensa, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut".

202. Valituksenalaisen tuomion tuomiolauselman 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Merkitään, että asiassa T-143/96 valittajat ovat peruuttaneet kanteensa siltä osin, kuin siinä on vaadittu Saksan tuesta Volkswagen-konsernin Moselin ja Chemnitzin tehtaille 26 päivänä kesäkuuta 1996 tehdyn komission päätöksen 96/666/EY 2 artiklan ensimmäisen luetelmakohdan kumoamista."

203. Valituksenalaisen tuomion 65 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli jo aikaisemmin todennut:

"Asian T-143/96 kantajat ovat 30.6.1999 pidetyssä istunnossa vaatineet, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaisi kanteen kohteen hävinneen siltä osin, kuin kanteessa on vaadittu kumottavaksi [riidanalaisen] päätöksen 2 artiklan ensimmäinen luetelmakohta, jossa yhteismarkkinoille soveltumattomiksi on katsottu investoinneista tehtävien erityispoistojen muodossa myönnetty tuki, ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin soveltaisi tähän seikkaan työjärjestyksensä 87 artiklan 6 kohtaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle on myös ilmoitettu, että komissio pitää tätä pyyntöä kanteen osittaisena peruuttamisena, minkä vuoksi työjärjestyksen 87 artiklan 5 kohtaa olisi sovellettava."

204. Volkswagen ja VW Sachsen moittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se oli ilman muita perusteluja yhtynyt komission esittämään väitteeseen.

205. Volkswagen ja VW Sachsen selittävät, että ne olivat selvästi korostaneet suullisessa käsittelyssä, että koska Saksan verotuslainsäädäntöä oli hiljattain muutettu, ne eivät voineet myöhemmin enää tehdä erityispoistoja, vaikka niiden vaatimukset hyväksyttäisiin (ja komissio antaisi luvan tähän). Koska ne eivät enää voineet mitenkään hyötyä tuomiosta, jossa niille annettaisiin oikeus erityispoistoihin, ne ovat omien sanojensa mukaan ehdottaneet, että lausunnon antaminen asiasta raukeaa, ja samalla vaatineet, että oikeudenkäyntikuluista päätettäisiin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

206. Valittajat painottavat, että niiden mielestä on tärkeää todeta, että ne eivät ole peruuttaneet kannettaan erityispoistojen osalta. Siten oikeudenkäyntikuluista valittajien mukaan ei voida päättää yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 5 kohdan mukaisesti.

207. Komission mukaan valittajien näkemys on virheellinen. Oikeudenkäynti jää vaille kohdetta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla ainoastaan, jos kantajien vaatimuksiin on suostuttu tuomioistuimen ulkopuolella ja jos tämän vuoksi asian ratkaisu ja vireilläolo eivät ole enää tarpeen. Käsiteltävänä olevassa asiassa oikeudenkäynti olisi näin ollen ollut tarkoituksetonainoastaan, jos kyseinen komission ja valittajien välinen erimielisyys olisi hävinnyt asian vireilletulon jälkeen esimerkiksi riidanalaisen päätöksen osittaisen kumoamisen vuoksi. Näin ei kuitenkaan ollut tapahtunut.

208. Itse olen sitä mieltä, että Volkswagenin ja VW Sachsenin vaatimus sen

toteamiseksi, että oikeudenkäynnin kohde oli osittain hävinnyt, ei ollut perusteltu. Oikeudenkäynnin kohteena oli nimittäin riidanalainen päätös, ja kun valituksenalainen tuomio annettiin, kyseistä päätöstä sovellettiin edelleen täysimääräisesti. Oikeudenkäynti ei ollut siten kyseisenä päivänä hävittänyt millään tavalla kohdettaan, joten ei ole oikeudenmukaista väittää, että se olisi ollut osittain "vailla kohdetta".

209. Sitä vastoin pelkästään se, että päätöksen kumoamiseen osittain ei ole enää intressiä, kuten asia oli Volkswagenin ja VW Sachsenin kohdalla, olisi pikemminkin syy peruuttaa kanne osittain. Mielestäni on kuitenkin kyseenalaista, voiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin todeta, että kanne on peruutettu osittain, jos kyseinen asianosainen ei ole tästä aikomuksestaan selvästi ilmoittanut, mikä mielestäni vaikuttaa olevan tilanne nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

210. Tästä huolimatta valitusperuste, johon Volkswagen ja VW Sachsen vetoavat, on mielestäni hylättävä. On nimittäin syytä todeta kaksi seuraavaa seikkaa.

211. Ensinnäkin jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi todennut, että lausunnon antaminen asiasta raukeaa, sillä olisi kuitenkin ollut työjärjestyksensä 87 artiklan 6 kohdan nojalla oikeus määrätä oikeudenkäyntikuluista harkintansa mukaan. Valittajien intressi ottaa tämä kysymys esiin ei siten ole selvä.

212. Toiseksi on erityisesti huomattava, että on perusteltua katsoa, että valitusperuste, joka perustuu yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 5 tai 6 kohdan rikkomiseen on valitusperuste, jolla asetetaan kyseenalaiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisu siitä, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista.

213. Tällaista valitusperustetta ei kuitenkaan käsiteltävänä olevassa asiassa voida ottaa tutkittavaksi.

214. EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan toisen kohdan mukaisesti nimittäin "muutosta ei voida hakea vain oikeudenkäyntikulujen määrän osalta tai siltä osin, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista."

215. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "— — silloin kun kaikki muut valitusperusteet on hylätty, virheelliseksi väitettyyn oikeudenkäyntikuluja koskevaan ratkaisuun kohdistuva vaatimus on EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan toisen [kohdan] mukaan jätettävä tutkimatta, sillä tämän määräyksen mukaan muutosta ei voida hakea vain oikeudenkäyntikulujen määrän osalta tai siltä osin, kuka vastaa oikeudenkäyntikuluista — —". [52]

52 — Yhdistetyt asiat C-302/99 P ja C-308/99 P, komissio ja Ranska v. TF1, tuomio 12.7.2001 (Kok. 2001, s. I-5603, 31 kohta). Ks. myös asia C-396/93 P, Henrichs v. komissio, tuomio 14.9.1995 (Kok. 1995, s. I-2611, 66 kohta); asia C-303/96 P, Bernardi v. parlamentti, määräys 6.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1239, 49 kohta) ja asia C-44/00 P, Sodima v. komissio, määräys 13.12.2000 (Kok. 2000, s. I-11231, 93 kohta).

III Ratkaisuehdotus

216. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että:

— valitukset hylätään

— Freistaat Sachsen, Volkswagen AG ja Volkswagen Sachsen GmbH velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti

— Saksan liittotasavalta määrätään vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.